

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

«Het Koloniaal belang
is een Algemeen
Nederlandsch belang.»

OOST EN WEST

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	" 2.50
Afzonderlijke nummers	" 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	" 0.09
" " " 100 "	" 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd «aan de Redactie-Commissie», en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 212 Riouwstraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij «HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG», NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 'sjaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in één schenken van f 100, zijn donateur(trice). (Zie het intekenbiljet op blz. 12).

Inhoud van dit nummer:

Mededeelingen. — Bedrijfsbelastingen voor Inlanders op Java. — Pers-kroniek. — Uit de O.-I. Mail. — West-Indische Berichten. — Algemeene Berichten. — Eene kleine bijdrage tot het inlandsche onderwijs-vraagstuk. — Van Vreemde Koloniën. — Ingezonden. — Boekbespreking. — Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Mededeelingen.

I. Van de Afdeling 's-Gravenhage:

Op **Vrijdag 23** dezer des 's avonds ten **8 ure** zal in de zaal van het gebouw **Diligentia Lange Voorhout 5**, door den heer **C. Spat**, leeraar aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda gehouden worden,

Eene voordracht met lichtbeelden over: De Bedevaart naar Mekka.

Leden van «Oost en West» hebben op vertoon van hun lidmaatschapskaart vrijen toegang. Voor huisgenooten van leden bedraagt de toegangsprijs f 0.50 in de zaal en f 0.10 op de galerij, voor niet leden f 1.— in de zaal en f 0.50 op de galerij; voor leerlingen van onderwijs-inrichtingen en leden van Toynbee of dergelijke vereenigingen f 0.10 in de zaal en f 0.05 op de galerij.

Kaarten zijn van af heden te bekomen in Laan van Meerdervoort 195, in Boeatan Plaats 9 en bij den concierge van het gebouw Lange Voorhout 5, op Maandag 19 en Dinsdag 20 dezer tusschen 10 ure v. m. en 4 ure n. m., waar ook **Plaatsen kunnen worden besproken.**

II. Van de Afdeling: «Amsterdam»:

Algemeene Vergadering

op **Vrijdag 23 Februari 1906**, te houden in het American Hotel des avonds **8 ure**.

Agenda:

- 1°. Opening.
- 2°. Lezing der notulen.
- 3°. Ingekomen stukken.
- 4°. Jaarverslag v.d. secretaris en rekening en verantwoording v.d. penningmeester.
- 5°. Verkiezing van drie bestuursleden wegens periodieke aftreding der Heeren: P. L. van Genderen, H. Kohlbrugge en H. Th. Rolandus.
- 6°. Benoeming van afgevaardigden v.d. jaarlijksche Algem. Vergadering der Vereeniging.
- 7°. Rapporten der verschillende Commissiën.
- 8°. bespreking van de te houden tentoonstelling van voorwerpen van O. en W. Indische kunst; kunstsnijverheid enz.
- 9°. Rondvraag en sluiting.

Vooraf met het oog op n°. 8 der agenda wordt een groote opkomst der leden dringend noodzakelijk geacht.

Mr. J. W. SIKMAN,
Secretaris

III. Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging:

a. Op **Maandag 19** dezer 's middags ten half drie uur zal er door de zendingvrienden eene bijeenkomst gehouden worden in het *Toussainthuis*, Toussaintkade n°. 11a, waar de heer **Schut** mededeelingen zal doen over het werk der *Utrechtsche Zendingvereeniging*.

b. Jkvr. A. von Schmidt auf Altenstadt houdt deze week op verschillende plaatsen in Twente, o. a. te Almelo, Hengelo, Oldenzaal en ook te Deventer hare onderhoudende voordracht met lichtbeelden over Java Wij verheugen er ons ten zeerste over, dat op deze doeltreffende wijze meer en meer de algemeene belangstelling voor Nederlandsch-Indië in alle oorden van ons land wordt opgewekt en vertrouwen, dat het gevolg er van moge zijn, dat velen zich bij «Oost en West» zullen willen aansluiten, om gezamenlijk de belangen van Ned. Oosten West-Indië en daardoor ook van Nederland te bevorderen.

c. Sedert Woensdag 7 dezer ontvingen wij nog de volgende giften voor de slachtoffers van den watersnood op Midden Java:

van N. te Brummen	f 1.—
" Mevr. de Wed. S. B. Z. v. O. te Leiden "	" 5.—
" F. S. den Haag	" 2.50
" H. F. C. B. den Haag	" 2.50
" Ds. W. den Haag	" 1.—

te zamen f 12.—

Die, naar wij hopen, nog door vele andere zullen worden gevolgd, ook na lezing van het ondervolgende.

Het werd ons al heel gemakkelijk gemaakt aan onze belofte te voldoen, om ditmaal onze lezers op de hoogte te brengen van den toestand der **Witte Kruis Kolonie**, door dat met de jongste mail de heer A. van Emmerik ons het verzoek doet, het volgende verslagje in ons orgaan op te willen nemen:

Ontvangsten der Kolonie:

In kas op ulto Dec. 1904	f 1.207.95
Verkochte diversen en andere inkomsten	" 2.551.25
Vaste bijdragen	" 435.60
Giften	" 4.122.42
Giften der Ned. Vereeniging Oost en West	" 875.—
Van Salatiga Comité	" 640.—
Geleend uit Wittekruisblad fonds	" 200.—
Totaal	f 10.032.22

Uitgaven over het jaar 1905.

Voor voedsel	f 4.764.82
" gereedschap en bouw-materiaal	" 347.22
" werkloos	" 3.255.14
" salarissen Europeesch personeel	" 480.—
" kleeding	" 464.20
" aalmoezen	" 76.84
" plantzaad	" 29.66
" vracht en port	" 48.28
" school- en kantoorbehoeften	" 30.89
" aankoop van vee	" 100.—
" reiskosten	" 65.43
" diversen	" 319.50
Totaal	f 9.981.99

In kas op ulto Dec. '05 f 50.23

Zoodat het pas geboren jaar de kolonie vipdt met een nadeelig saldo van f 150.—. Vóórdat men mij echter totaal ongeschikt verklaart voor minister van financiën der kolonie, verzoek ik de aandacht der lezers voor het volgende:

Het gemiddeld aantal zielen op de kolonie bedroeg gedurende het afgelopen jaar 300. Op einde December was het aantal 293, nl. 53 mannen, 89 vrouwen, 83 jongens en 68 meisjes. Onder dit aantal van 293 bevinden zich 5 blinden en eenige half blinden, 10 dooven en doofstommen, 3 krankzinnigen, 3 lammen, verscheidene kreupelen en een dertigtal zwakken, afgeleefden of door vroeger opium gebruik geknakt.

De kolonie is gevestigd op een waterloozen, steenachtigen heuvelrug.

Eigenlijk kapitaal om de grondbewerking zooals het behoort aan te pakken, heb ik nooit gehad. Bovendien hebben wij veel misgewas gehad, door droogte en *walangsangit* (vliegende insecten). Ondanks dit alles, is de toestand der kolonie zeer hoopvol en het laat zich aanzien, dat zij tegen het einde van het volgend jaar zich zelf zal kunnen bedruipen.

Op uitnodiging van den heer A. J. N. Engelenberg, Assistent-Resident van Midden-Celebes, ga ik D. V. binnenkort naar Donggala om te zien, of er in die buurt geschikt terrein is voor een Javanen-Kolonie. C.q. zal de Salatiga-Kolonie als doorgangskolonie blijven bestaan.

Salatiga, 8 Januari 1906. A. VAN EMMERIK.

Wij kunnen niet nalaten, om ook uit *Het Witte Kruisblad*, het orgaan van den leider der kolonie, het een en ander over te nemen, dat een goeden kijk geeft op den gang van zaken en op de zelfopofferende liefde, die de sterke drijfveer is van den zwaren arbeid, welke daar verricht wordt.

Zoo eenvoudig vertelt de heer v. E.:

«Ons oudste dochtertje heet Tresna, een Javaansch woord dat «liefde» beteekent. Onlangs werd een Javaansch echtpaar op de kolonie verblijd met de komst van een lief klein meisje. Met goedvinden der ouders werd haar toen ook den naam van Tresna gegeven.

De kolonie, bestaande uit ongeveer 300 zielen, wordt hoe langer hoe meer een levend, vast aaneengesloten geheel. De menschen, die overtuigd zijn, dat wij hunne belangen met al den ernst onzer ziel behartigen, geven ons gaarne een soort van patriarchaal gezag over hen en langzamerhand gaan zij zich op de kolonie gevoelen als leden van één groot gezin. Door hunne kinderen dezelfde namen te geven als de onze, werken wij dit gevoel in de hand, hopen dat onze eigen kinderen het werk later kunnen voortzetten en uitbreiden.

Vele menschen vinden het een bezwaar, dat wij met vijf eigen kinderen gevestigd zijn op een plaats, van waar wij ze niet naar school kunnen zenden. Mijn vrouw en mij komt dat bezwaar nu niet zoo groot voor. Mijn vrouw leert ze lezen en schrijven en de eerste beginselen van rekenen welk werk ik haar over eenigen tijd uit de hand hoop te nemen om het voort te zetten. Ons oudste meisje van 9 jaar en onze oudste jongen van 7 jaar hebben beiden reeds vaardigheid om met naald en draad om te gaan. Van den Assistent der kolonie, den heer Zappinger, leeren zij muziek, waar zij aardige voordeelingen in maken.

Het gewone huis of tuin-Javaanschen Maleisch spreken zij natuurlijk en beter dan hun vader en moeder het ooit zullen leeren. Hollandsch-spreken gaat gebrekkig maar er komt toch merkbare verbetering in. Engelsch verstaan zij bijna zoo goed als Hollandsch al spreken zij het weinig.

Als zij op 12 jarigen leeftijd in 4 talen kunnen lezen, spreken en schrijven, goed de eerste beginselen der rekenkunst en de theorie der muziek kennen en desnoods hun eigen kleeren kunnen maken zijn zij ver genoeg om verder opgeleid te worden in de richting van hun levensroeping. Hunne algemeene ontwikkeling moet meer het gevolg zijn van eigen begeerte om kennis te vergaren dan van inpompen door anderen.

Het voornaamste is dat hun karakter zich fink en in de goede richting ontwikkelt.

Het is mijn ernstig verlangen, dat onze jongens later in staat zullen zijn om eigenhandig veldarbeid te verrichten en met het vee om te gaan.

Verder hopen wij, dat zij in die richting geschikte voorgangers en leiders zullen worden van de talrijke Javaansche kinderen, die op de kolonie opgroeien in eene atmosfeer van zedelijkheid, werkzaamheid en godsvrucht.

Mijn poging, waarvan ik in een vorig nummer melding maakte, om van Z. E. den Gouverneur-Generaal den heer van Hentsz, wat geld uit 's lands kas te krijgen ten behoeve onzer groote familie van armen en weezen, heeft finaal schipbreuk geleden. „Mijn groot vertrouwen in Zijne Excellentie's grootmoedigheid bij de toepassing van de aan haar hoog ambt verbonden Koninklijke prerogatieven” is in dit geval volstrekt teleurgesteld.

Aan het slot der missieve van den 1sten Gouvernements-secretaris ddo. 21 Augustus j.l. no. 2951 werd mij medegedeeld, „dat het Z. E. toch gebleken is dat de heer Sythoff een groot gedeelte van de door hem, van af het begin van 1902, ontvangen bijdragen van particulieren tot leniging van den destijds in verschillende deelen der Residentie Semarang heerschenden nood aan mij heeft ter hand gesteld, zoodat ik, zij het ook niet uit 's lands kas, een aanzienlijk bedrag ontving voor de verpleging van de van Bestuurswege naar mijne kolonie gezonden Inlanders, in verband waarmede, naar de meening van den Landvoogd, van de toekenning van eene nadere vergoeding geen sprake kan zijn”.

Het is waar, de heer Sythoff heeft mij van de door hem ontvangen partikuliere giften een zeer belangrijk bedrag afgedragen. Het totaal bedrag dat ik van ZHEdG. ontving is f 10276.37, terwijl hij buitendien op alle mogelijke manieren zijn invloed aanwendde om mij te helpen de kolonie een blijvend bestaan te verzekeren. Mijn vrouw en ik zullen steeds den naam van Resident Sythoff in zegenend aandenken houden. In een particulieren brief aan ZHEdG. schreef ik hem eens, dat als ik de Koningin was, ik hem Gouverneur-Generaal zou maken, hm! hm!

„Ik wil hier nu niet spreken van de ± 2000 individuen, die op de kolonie tijdelijk een toevlucht vonden, ook niet van de gebouwen etc., die opgezet moesten worden, maar ik wil slechts vragen: Hoeveel is er noodig om 300 arme stumpers en weezen (het gemiddeld aantal zielen op de kolonie) levenslang, of wat de weezen betreft, tot zij volwassen zijn, — te voeden, te kleeden, te onderwijzen etc? De rente van f 10.000, als ik ze nog had, zou f 400 'sjaars zijn. Maar zij waren, zoodat ieder mensch begrijpen kan, reeds binnen eenige maanden besteed aan gebouwen, werkloos en voedsel.

Het spijt mij, dat ik deze laatste poging gedaan heb om ten behoeve onzer bedelaars-kolonie geld van de Regeering te krijgen. Zij schijnt nu eenmaal volstrekt onwillig te zijn om hare barmhartigheid jegens den Javaan in klinkende munt om te zetten. Ik hoop van ganser harte, dat er barmhartigheid voor hem bij haar aanwezig is, want hoe wij de zaak ook beschouwen, er ligt een ontzagelijke last van schuld jegens den Javaan op de Regeering en c. q. zal die barmhartigheid zich toch eenmaal moeten openbaren.

„Een der redenen waarom het mij spijt, dat ik mijn Excellentie den heer van Hentsz om financiële hulp uit 's lands kas heb gevraagd, is: dat ik getoond heb niet consequent te zijn geweest. Ik had geloof genoeg moeten hebben om heelemaal niet aan hulp uit 's lands kas te denken. Eén ding staat daar echter tegenover en dat is; dat ik zoo gaarne zou kunnen zeggen: Met betrekking tot onze Javaansche armen heeft de Regeering toch een liefdadig hart getoond en is zij edelmoedig geweest. Aan tal van inlandsche ambtenaren, die de kolonie bezochten, heb ik, op de vraag of aan de kolonie financiële regeerings-hulp verleend werd, een ontkennen antwoord moeten geven. En ik herinner mij, dat een hooggeplaatst inlandsch ambtenaar zich tamelijk bitter en minachtend uitliet over de wijze, waarop het Gouvernement zich van zijne zedelijke plichten jegens de bevolking van Java kwijt. Mijn Nederlandsch hart wordt dikwijls benauwd, als ik aan de toekomst van het Nederlandsch gezag in Insulinde denk. De kinderen op de kolonie ontwikkelen zich geestelijk en intellectueel zeer goed, en zij leeren nederigheid, werkzaamheid, liefde jegens de Europeanen en afhankelijkheid aan het Gouvernement. Maar wat moet men van dat gedeelte van het Javaansche volk verwachten, dat zich ontwikkelen zal zonder hulp van en dus zonder reden tot dankbaarheid aan het Nederlandsch Indisch Gouvernement? Het Javaansche volk is zeer vatbaar voor ontwikkeling. Wat het ontbreekt aan zelfbewustzijn, fierheid en onafhankelijkheidszin, zal later ongetwijfeld afgewogen worden door hun vernuft, handigheid, matigheid en hunne fysieke betere geschiktheid om in dit klimaat te arbeiden. Later zal duidelijker blijken hoeveel dank de Regeering schuldig is aan de Christelijke zendeng en ik geloof, dat zij zeer dankbaar behoort te zijn, omdat het Leger des Heils op Java gekomen is. Moge er onder de Christelijke arbeiders meer en meer een harmonische samenwerking komen, opdat ook door eene verspreiding op zeer ruime schaal van een blijmoedig, kinderlijk Christendom onder het Javaansche volk alle aanleiding tot botsing tusschen blanken en bruinen weggenomen worde.

„Een geneesheer, die onlangs de Witte-kruis-kolonie bezocht zeide, met het oog op het Gouvernement en de Javanen: „Een pauper (het Gouvernement) wordt op de been gehouden door paupers (de Javanen).”

Dit klinkt niet vleiend, maar is er niet veel waars in? Officieel wordt erkend, dat het gemiddeld jaarlijksch inkomen van den Javaanschen kleinen man, waarvan hij

met zijn gezin (gemiddeld: vrouw en drie kinderen) moet leven f 50.— of nog geen 14 centen per dag bedraagt, en daarbij is hij belasting- en heerdienst-plichtig, terwijl het Gouvernement nog opium aan hem verkoopt.

De heer D. van Rees erkent in zijn Gedangan-rapport, dat de Javaan meer onderwijs moet hebben en dat hij geen voldoende zekerheid van eigendom heeft.

„Wij hebben gedurende ongeveer een jaar een man op de kolonie gehad die volgens zijn eigen bekentenis en de getuigenis van een zijner vroegere mede-misdadigers, vijf moorden op zijn geweten had. Die man woont thans weer in zijn vroegere desa; maar nu en dan komt hij nog wel eens in aanraking met een onzer menschen. Eens zeide hij tot een hunner: „Het is waar, ik ben niet meer op de Wittekruis-kolonie, maar ik ben toch niet meer zoodat ik was, vóórdat ik daar kwam. Ik kan niet meer doen zoodat ik vroeger deed.”

„Indië lijdt aan ontzettende kwalen en voor die kwalen heeft men ontzagelijke middelen noodig:

Eenige honderden miljoenen guldens om direct over te beschikken, eerlijke, trouwe, bekwame personen om de plannen ten uitvoer te brengen van een geniaal, krachtig, menschlievend en godvruchtig hoofd. De rest heeft Insulinde in overvloed, namelijk: een zeer talrijke, voor ontwikkeling vatbare landbouw bevolking op Java en miljoenen bouws braakliggende grond op de Buitenbezittingen.”

Bedrijfsbelasting voor Inlanders op Java.

Beloofte maakt schuld, en waar wij Mr. Maclaine Pont, beloofden goede nota te nemen van wat deze geachte medestrijder voor de belangen van Indië en dus ook voor de belangen van den Javaan alsnog in het Utr. Pr. en St. Dgbl. in het midden zou brengen voor zijn betoog tot afschaffing der bedrijfsbelasting voor inlanders op Java, is het dus een soort eereschuld, om ons van een belofte te kwijten, welke ons, dat wij het gerust bekennen, drukt.

Wij vonden in het eerste pleit van den heer M. P., o.a. in de Nieuwe Cour. voortgezet, totdat dit blad de zaak van weerskanten voldoende toegelicht achtte, aanleiding om indertijd in ons overzicht als onze meening te kennen te geven, dat aan dat pleit de verdienstelijkheid moest worden toegekend van aan weinig diepgaande beschouwingen een zekere bewijskracht te ontleenen voor eene onzes inziens betwistbare stelling.

Het doet ons leed den heer M. P. te kennen te moeten geven, dat aan zijn betoog in het Utr. Dgbl. van den 17en November ll. onzes inziens evenzeer de bewijskracht ontbreekt.

De kern van dit betoog levert een schrijven van een ambtenaar van het Binnenlandsch Bestuur op Java, die naar aanleiding van de bekende circulaire, waarin van hooger hand de meening werd geuit dat, vooral ten aanzien van de meer gegoeden op Java, de aanslag in de bedrijfsbelasting te wenschen liet, de vrees uitte, dat zulks leiden zou tot een willekeurig opdrijven der belasting.

Wij zelven hebben te kennen gegeven, dat wij die circulaire, waarin een behoorlijke behartiging dezer aangelegenheid als voorwaarde werd gesteld voor een goede beoordeeling van den bestuursambtenaar, mede onvoorzichtig achtten. Wij beseften dat zij bij den zwakken broeder als stimulans zou werken in eene hoogst ongewenschte richting, maar wij achten het korps bestuursambtenaren te hoog om te kunnen verwachten, dat die richting eene algemeene worden zou.

Doch gaan wij over tot het artikel van den heer Maclaine Pont, waarbij deze dan tot de volgende conclusie komt:

De belasting is dus willekeurig, oneerlijk en anti-economisch. Zij drukt op de bitterste armoede. Hare natuur en de omstandigheden brengen mede, dat zij voor verbetering niet vatbaar is. Zij bezoedele dus niet langer de wetgeving van Nederlandsch-Indië! De belasting is willekeurig.

Ten bewijze hiervoor dient het schrijven van den ambtenaar van het Binnenlandsch Bestuur, waarin deze de werking der belasting aldus schetst:

„Bij den eersten aanslag, dien men in eene nieuwe contrôle-afdeeling houdt, stelt men zich van te voren door 't bezoeken van werkplaatsen, pakhuizen, enz., op de hoogte van aard en omvang der verschillende bedrijven; bij de volgende aanslagen wordt dit naar gelang der behoefte herhaald, doch meer kan men niet doen. Bij meer gegoeden is nu de aanslag in den regel een loven en bieden; men neemt tot basis het cijfer van het vorige jaar, tracht den nieuwen aanslag hooger te maken, hoort de bezwaren van den aangeslagene daartegen, vraagt inlichtingen aan personen die hetzelfde bedrijf uitoefenen en aan het dessahoofd, en komt zoo eindelijk tot een aanslagcijfer. Niets is voor den controleerenden ambtenaar gemakkelijker dan, onder invloed van bedreiging met promotie-ont-houding, zulk een aanslag 10 à 20 pct. hooger te stellen dan hij anders zou doen; dit spreekt van zelf. De aanslag is wel pro forma aan „commissies” opge-

dragen, doch de facto hebben de inlandsche leden daarin geen stem.”

Ten overvloede spreekt die ambtenaar als zijne overtuiging uit, dat meer dan de helft der voor f 0.50 aangeslagenen rechtens van belasting behoorden vrij te zijn.

Ten slotte meent de heer Maclaine Pont zelf: „al trekt de Regeering de beruchte circulaire in, al vervangt zij ze door andere, het kwaad is gebeurd, de ambtenaren weten nu eenmaal hoe de Regeering hunne promotie en bezoldiging afhankelijk heeft gesteld van meerdere opbrengst der belasting, en ook zonder circulaire heeft zij hen geheel en al in hare macht.”

Deze laatste redeneering is er onzes inziens eene pour le besoin de la cause. Op die manier zou het nimmer mogelijk wezen eene begane vergissing te herstellen. En dat ten deze een vergissing in het spel was, meenen wij gevoelig te mogen aannemen. Die circulaire kunnen den indruk wekken, alsof zuivere zucht naar meerdere productiviteit der belasting daarbij voorstond, terwijl deze blijkbaar slechts als gevolg eener behoorlijke behartiging van de belangen der gemeenschap werd beoogd, die behartiging den ambtenaren — wij geven toe op voor den zwakken broeder onvoorzichtige wijze — op het hart werd gedrukt.

Tegenover het eene getuigenis van den man der practijk des heeren M. P. betreffende de vele aangeslagenen, die rechtens van de belasting behoorden te zijn vrijgesteld, staan de getuigenissen van anderen en zullen zeker ook de getuigenissen van meerderen der Indische Regeering hebben ten dienste gestaan, om haar de overtuiging te schenken, dat de aanslag ja willekeurig, doch ten nadeele van de gemeenschap, uit overdreven zorg voor den Inlander als om andere redenen te laag werd gesteld.

Den heer M. P. behoeven we wel niet in detail de koloniale literatuur van den lateren tijd voor te houden, om hem te doen inzien, dat zulk een overdreven zorg, ook onder de ambtenaren als gevolg van den indruk der literatuur, geenszins tot de onwaarschijnlijkheden behoort. Zij was zeker in hooge mate begrijpelijk, zoolang er zoo weinig door de gemeenschap voor den Javaan werd verricht; zij is in alle opzichten af te keuren, nu aan de opheffing van Java staat te worden gearbeid en moet worden gearbeid, niet in de laatste plaats door Java zelf. De welvaart van den inlander op Java moet geen broeikasplantje zijn, maar in hoofdzaak aan eigen kracht, door het moederland te steunen en te leiden, groei en bloei ontleenen.

Het zijn naar onze meening deze denkbeelden, die aan de circulaire der Indische Regeering moeten hebben ten grondslag gelegen, maar daarin op onhandige wijze werden vertolkt.

En wat verder deze quaestie van willekeur betreft, zoodat die door den zegsman van den heer M. P. werd voorgesteld, moeten wij verklaren niet te begrijpen, hoe eene slordige toepassing kan dienen tot veroordeeling van een stelsel. Die „de facto” als comedievertooning voorgestelde, doch als waarborg voor de contribuabelen ingestelde commissies, toonen slechts aan, dat er ook in dit opzicht op Java nog te arbeiden, voor Javaan en ambtenaren te leeren valt, voordat de gewenschte samenwerking, in het belang zoowel van volk als gemeenschap is verkregen en moet worden verkregen.

De belasting is oneerlijk.

„Sommigen zijn van oordeel dat deze belasting in het Indische fiscale stelsel niet kan worden gemist, omdat zij, die met den landbouw den kost verdienen, niet uitsluitend belast mogen worden, doch handel en nijverheid ook het hunne moeten bijdragen. Ik wensch hiertegen aan te voeren, dat de rechtsgrond, waarop de landrente berust, gelegen is in het feit, dat in Nederlandsch-Indië de Inlandsche vorst volgens den alouden adat beschouwd wordt als eigenaar van den grond en het recht heeft voor het gebruik daarvan een deel van de opbrengst, op Java een vijfde te vorderen. De Nederlandsche Staat, als rechtsopvolger der oude Souvereinen, kan dus hetzelfde doen. Hij geeft den landbouwer den grond ten gebruike: wat geeft hij daarentegen den koopman en industrieel, om met deze weidsche termen kwé kwé verkoopstertjes, battiksters, smeden, timmerlui etc. aan te duiden? Niets” schrijft de heer M. P.

Die grondeigenaar-quaestie is er onzes inziens met de haren bijgeslept. Het feit is dat de Nederlandsche Staat in Indië het inlandsch grondbezit heeft geëerbiedigd en beschermd, zoodat het dit heeft gevonden. Maar landbouwer zoowel als koopman en industrieel genieten de voordeelen, welke de gemeenschap hun biedt, de laatste, meerendeels in de centra gevestigd, waaraan meer zorg werd besteed, zelfs meer dan de eerste. Wie zal wanneer straks aan het inlandsch onderwijs meer uitbreiding wordt gegeven, daarvan weer meer voordeel trekken, het kind van den landbouwer of dat van den in de centra, die het eerst aan de beurt komen, gevestigden landgenoot?

Oneerlijk nietwaar, dat deze ook zijn penningken

bijdraagt? Oef, wat 'n..... pardon, we hadden ons bijna iets laten ontvallen.

De belasting is anti-economisch.

Hiertoe wordt het volgende bewijsstuk geleverd. „Zoodra een inlander een ambacht uitoefent, staat hij bloot aan absoluut willekeurigen aanslag. Eenmaal aangeslagen, is zijn eenige kans om weer vrij te komen staking van zijn bedrijf. De belasting is dus een rem op het bedrijf en moet worden afgeschaft, wil men den Inlander aan het werk en zoo aan verdienste helpen.

„Naar herhaaldelijk werd verzekerd is het een gewoon verschijnsel, dat de overweging van dadelijk meer belasting te moeten betalen vele inlanders er van terughoudt, met een of ander bedrijf te beginnen, dan wel een bestaand bedrijf uit te breiden.”

Zoo rapporteerde de afgetreden directeur van O. E. & N. na afloop zijner dienstreis in 1904 aan den Gouverneur-Generaal.

Tegen het anti-economische van deze belasting zou heel wat aan te voeren zijn. Volstaan wij met de vraag of het in de bedoeling kan liggen om bij de één miljoen nijveren van heden er b.v. nog één miljoen te kweken door algeheele vrijstelling van het bedrijf, waardoor de gezeten nijveren van heden door beunhazen zouden worden verdrongen? Zouden de nominale, doch door het bestuur te laag gesteld geachte inkomsten der nijveren van Java ad 79 miljoen gulden, over twee in te stede van één miljoen omgeslagen, het bedrijf, den toestand der nijveren verbeteren? Geloove dat wie wil.

Gegeven den algemeenen overal waar te nemen tegenzin tegen het offer der belasting, zoude het ons verbaasd hebben, zoo den heer Abendonon op zijne reis niet ook de klacht tegen den druk der belasting ware ter oore gekomen. Die klacht is menschelijk, maar zou het verstandig wezen daaraan gehoor te geven?

Mocht het al waar zijn, dat de vrees voor belasting of meerdere belasting een rem zou wezen voor het bedrijf op Java, wat wij voor het werkelijk krachtig bedrijf meenen te mogen betwijfelen, een veel grooteren rem voor de ontwikkeling van dat bedrijf, zoude zijne vrijstelling opleveren, die den strijd om het bestaan voor den nijvere van heden nog zou verzwaren.

De belasting drukt op de bitterste armoede.

Wanneer we zien, dat tot inkomsten van 25 gld. 's jaars zijn belast, en we er aan denken dat 25 gld. nog geen 8 centen daags vertegenwoordigen, waarvoor we, wanneer de broodprijzen opslaan, hier niet eens 'n broodje kunnen bekomen, ja, dan rijpt ons 't hart dicht bij de gedachte aan den gruwzamen indischen fiscus. Maar zijn die bedragen van 25 gld. inkomsten of bijverdiensten, waardoor aan den gezeten nijvere concurrentie wordt aangedaan?

De belasting is niet voor verbetering vatbaar.

Ten bewijze daarvoor dient alleen de eenzijdige uitlegging der bewuste circulaire door den heer Mac-laine Pont. Wij hebben dus niets verder tegen deze stelling in het midden te brengen.

Zij bezoelede niet langer de indische wetgeving.

De koloniale litteratuur moge eindelijk eens verlost worden van die plaag, zoolang over Indië uitgestort, de plaag der groote woorden, die aan holle argumentatie eenigen schijn van gewicht moeten bijzetten.

De bedrijfsbelasting leve! Wanneer straks gemeenteraden en gewestelijke raden zullen worden gekozen zullen de nijveren van Java toch ook het kiesrecht willen bezitten?

Of gebiedt de eerlijkheid den chineeschen kooplieden, die de heer Mac-laine Pont van belasting wil zien vrijgesteld, dan toch het kiesrecht te geven en den jayaanschen landbouwer, die 18 miljoen tot de gemeenschap bedraagt, b.v. niet?

Wij hebben een ander begrip van eerlijkheid.

Juist met het oog op de decentralisatie, die eertlang haar beslag zal krijgen, meenen wij dat deze belasting noode kan worden gemist, terwijl we daarin bovendien eene bescherming zien tegen kunstmatige uitbreiding van het bedrijf, waardoor dat geen voordeel zou kunnen trekken van de maatregelen, ter opbeuring van Java te nemen, en in hoofdzaak door Java te betalen met steun van het moederland in de moeilijke jaren, die het nu doormaakt.

Hoe de soldaat in Indië vrolijk blijft.

(AANGEBODEN.)

Gewoonlijk is het garnizoensleven voor den minderen militair op den duur vervelend en verkeerd. Op expeditie zijn en een avontuurlijk leven leiden, is meer overeenkomstig zijn aard. In alle gevallen is hij er op gesteld, dat ten minste op den langen duur, zijn maag goed gevuld wordt. Zelfs op expeditie, als de tochten wat lang aanhouden, begint eentoonig of minder voedzaam eten hem gauw te vervelen. Getuige de pruttelarij van een „fuser” in het *Bataviasch Nieuwsblad*. Al zal er wat overdrijving bijkomen, het is zeker verkeerd, niet te zorgen, dat de soldaat, bij al de door te stane gevaren en vermoeienissen, flink te eten krijgt.

Ik herinner mij o. a. de 1e compagnie van het 10e bataljon infanterie te Fort de Kock in 1847. Hoe stevig,

flink en opgewekt zagen die kerels er uit! Maar hoe goed was ook de menage! Behalve dagelijks soep, werden dikwijls eieren, frikadellen en biefstuk verstrekt. Nu, het kon: het vleesch kostte 9 à 10 cent het pond, de inlandsche boter, groenten en aardappelen waren goedkoop, dus de menage kon uitstekend zijn.

Het bataljon bestond, wat het gedeelte te F. de Kock betreft, uit een compagnie Europeanen, een komp. Afrikanen, in drie compagnieën Javanen. De tweede compagnie Javanen, was te Fort van der Capellen gedetacheerd.

De bataljonskommandant, majoor Tuoran, was een echte *troupiër*, die van jongs af zijn educatie in een circus had gehad, een uitstekend ruiter en dito drilmeester. Het bataljon werd voornamelijk geoefend in het onderwetsche, parade-achtig exerceren en manoeuvreeren, bajonnet-schermen en marcheeren. Vooral het laatste, groote militaire marschen door allerlei terreinen, was een lievelings-oefening van majoor Tuoran, en daaraan deed hij nog niet zoo verkeerd. Pruttelt thans „fusulier” over het slechte schoeisel op Celebes, de flankers van het 10e bataljon, waarvan velen de Padri- en Batipo-oorlogen hadden meegemaakt, gingen bij voorkeur barvoets op de militaire marschen; de goede geest, die er heerschte, bleek uit het gezang, dat onder het marcheeren steeds klonk, nu Hollandsch, dan Duitsch of Fransch. — Dat tot dien goeden geest, de goede menage veel bijdroeg is zeker.

En verder, na afloop van de diensten, werd den man de noodige vrijheid gelaten. Hij behoefde niet altijd in de kazerne te zijn. Velen gingen op de jacht, zoowel op wilde zwijnen, als op snippen en duiven. Er bestond geen jachtwet, die stroopers fokt, neen het jagen was overal vrij, ook zonder *akte*. Anderen hadden een bamboe-hutje in den militairen kampong en hielden zich bezig met hun oud beroep: kleer- of schoenmaker, timmerman of schrijnwerker enz.

Zelfs vond men soldaten, die er varkens of paarden op na hielden. Ze verkochten dan vleesch of worst aan officieren en partikulieren of verhuurden rijpaarden. Zoo waren ze van alle markten thuis, en het militairen leven, ofschoon op een buitenpost, was voor hen niet onaangenaam. Ook hier behelsde de volksspreuk waarheid: „het is een boer niet wijs te maken, hoe een soldaat aan de kost komt.”

ATHOS.

Pers-kroniek.

Inhoud: Een nagalm van Mr. Piepers artikel over de concubinaats-circulaire van gouverneur Idenburg in de Vrijzinnig-Democrate en de Nederlander. — Nog een waarschuwing: „Atjeh-man” in het Vaderland over de „pacificatie van Atjeh.” — Een geval van Tropenkoller in Djambi beoordeeld in het Algemeen Handelsblad. — Het weekblad Noviomagum en de verplaatsing van de geheele koloniale reserve van Nijmegen naar Zutphen. — Een verweerschrift van de directie van de Curaçaosche bank in verband met Mr. Marchant's bekende bankspeech uitgesproken bij de behandeling van de Curaçaosche begroting.

Het geschrift van Mr. Piepers in *Land en Volk* over de concubinaats-circulaire van gouverneur Idenburg, waarvan wij reeds in een vorig nummer melding maakten, heeft nog een zwakken nagalm in de pers gevonden.

Standaard en *Nederlander* die terecht over de straattaal door den gewezen vice-president van het Hoogrechtshof in Ned.-Indië gebezigd verontwaardigd waren, verlangden van de liberale bladen een afkeurend oordeel over een dergelijk optreden. En aan dezen wensch voldeed de *Vrijzinnig-Democrate*, welk orgaan zich aldus uitlaat:

„Nu wij het stuk (van Mr. Piepers) tegelijk met de aantekening van *De Nederlander* onder de oogen hebben gekregen, schrijven wij daartegen aanstonds een krachtig protest.

Met de qualificatie, op den maatregel van den Gouverneur door Mr. Piepers toegepast, achten wij zijn eigen geschrift niet te scherp veroordeeld. Het is de vraag, of de gouverneur in zijn bestrijding van het samenhouden buiten huwelijk zal slagen, maar een vreeselijk kwaad is het stellig.

Het zijn juist schrijvers als deze Mr. Piepers, die voedsel geven aan den waan, als zou de zorg voor het zedelijk welzijn van ons volk uitsluitend kunnen worden toevertrouwd aan de staatkunde, die zich bij voorkeur „Christelijk” noemt.

De Nederlander teekent bij het stukje van de *V.-D.* aan: „Met bijzonder genoegen hebben wij hiervan kennis genomen. Aan deze vrijzinnige redactie althans is het onmogelijk, zulk weerzinwekkend geschrift in een geestverwant blad te lezen, zonder daartegen warm protest aan te teekenen.

Wij hebben reeds meegedeeld, dat de redactie van *Land en Volk* verklaarde niet voor het stuk verantwoordelijk te zijn, te minder waar het ondertekend was door den oud-vice-president van het Hoogrechtshof in Indië „allerminst iemand die zijn verantwoordelijkheid door anderen wensch gedeeld te zien.”

Ons dunkt, dat juist deze hooge qualiteit van den schrijver het te meer verwonderlijk maakt, dat de redactie niet tot een simpel woord van commentaar gedrongen werd, noch wordt. Beangstigt het dan haar niet, dat door iemand uit de hooge koloniale ambtenaarskringen aldus over deze koloniale circulaire geoordeeld wordt?

Deze vraag waarmede de *Nederlander* haar commentaar besluit, werd een vorig maal ook door ons gesteld. Inderdaad gewezen hooge indische ambtenaren, die op een wijze als door Mr. Piepers gevolgd, hun licht over koloniale aangelegenheden laten schijnen, doen meer kwaad dan goed aan de belangen welke zij wenschen te behartigen. Hiermede hopen wij voorgoed van Mr. Piepers proza

over de concubinaats circulaire van gouverneur Idenburg afscheid te kunnen nemen.

Het *Vaderland*, dat van hiernit zeer goed op de hoogte gehouden wordt van den met den dag pijnlijker stand van zaken op Atjeh en in den laatsten tijd reeds verschillende Atjeh artikelen publiceerde, blijkbaar afkomstig van personen, die met kennis van zaken over den toestand aldaar kunnen oordeelen, gaf in het nummer van Woensdag j.l. plaats aan een opstel over het zelfde onderwerp ondertekend: „Atjehman”.

Deze schrijver zet op zeer klare en duidelijke wijze uiteen, waarom er nog geen sprake kan zijn van een „pacificatie van Atjeh” gelijk in de dagen van de van Heutsz-hulde den volke werd verkondigd. Hij maakt het zeer groote onderscheid duidelijk, in wat men verstaan moet onder een „gepacificeerd” en een „onderworpen” Atjeh.

Het laatste n.l. Atjeh onderworpen, voorzoolang het duurde en de noodige troepen aanwezig waren, dat is generaal van Heutsz' werk geweest. — Maar Atjeh „gepacificeerd”!

„Atjehman” toont aan hoe men zich hierin vergist heeft. „De generaal Van Heutsz, schrijft hij, heeft van den aanvang af zich niet alleen ten doel gesteld het kunststuk van Atjeh's onderwerping te verrichten, hij heeft een waar wonder willen volbrengen door dit te doen met een buitengewoon kleine troepenmacht.

Ziedaar de hoofdfout van het gedurende de laatste acht jaren gevolgde systeem. Zooals gewoonlijk, bedroeg ook nu weer de zuinigheid de wijsheid.

Zelfs de leek moet zich afvragen, waar toch, niettegenstaande de zware hem toegebrachte verliezen, de Atjeher nog steeds zijn ons vijandig gezinde benden vandaan haalt. Zeker, de lange duur van den oorlog en de vóór Van Heutsz gevolgde brandmethode heeft een massa lieden doen ontstaan, welke het landbouwleven ontwend zijn en niet de noodige middelen bezitten om zich daarop toe te leggen, waardoor zij gedwongen zijn tot een avontuurlijk leven, dat hun naast tijden van misère ten minste soms oogenblikken van overvloed bezorgt, maar de krachtige onvermoeide actie onzer troepen heeft zulk een opruiming daaronder reeds gehonden, dat het nog altijd optreden van somtijds vrij sterke benden alleen verklaard kan worden door een voortdurende reëcrutering uit de vreedzame „goedgezinde” kampongbevolking.”

En dan vervolgt hij verder:

„Deze in de studeerkamer gemaakte gevolgtrekking blijkt voor hem, die in Atjeh goed uit zijn oogen kijkt, volkomen juist te zijn. Den ordelielenden kampongbewoners, en daarvan bezit Atjeh er meer dan men denkt, begint het meer en meer te verdrieten, steeds aansprakelijk gesteld te worden voor in den omtrek van hun dorpen door kwaadwilligen begane overtredingen. De Keumpenie, zoo redeneeren zij, ontnemt ons niet alleen geheele stukken van onze sawah's, om er haar spoor- en colomewegen van te maken, eischt verder niet slechts zware heeren-diensten van ons voor die werken, maar vordert bovendien nog, dat wij, ter bescherming en bewaking daarvan, de politiediensten verrichten, waarvoor zij zelve, bij gebrek aan voldoende troepen, onmachtig is. Wij hebben te kiezen tusschen uitplundering door de benden, tegen welke wij ons, bij gebrek aan wapens, welke men ons ontnam, niet kunnen verdedigen, of brandschatting door de Keumpenie, welke ons, bij gebleken onvoldoende activiteit voor haar belangen, zwaar beboet.

Is het wonder dat menig kampongbewoner uit pure baloorigheid de zijde van de vijand kiest?

Het boetstelsel, een der onderdelen van het door Van Heutsz gevolgde systeem, ofschoon noodzakelijk in sommige gevallen, heeft een omvang gekregen, welke het tot een ware plaag voor de bevolking maakt. Door bedreiging zijner portemonnaie dwingt men den Atjeher om aan onze zijde, gewoonlijk hoogst gevaarlijke politiediensten te verrichten, welke hem kort daarna wis en zeker worden ingepeperd en bij gebrek aan voldoende troepen, zijn wij niet in staat hem tegen de wraakneming der benden te verdedigen. Hoevele hoofden hebben hun te grootetrouw aan ons gouvernement niet met den dood geboet; hoovele verloren niet hun bezittingen, die geroofd, hun woningen, die verbrand, hun betrekkingen, die afgemaakt werden door de verbitterde benden. Was het niet onze plicht deze lieden te beschermen?

Hadden wij overal de noodige soldaten, dan zou de actie der benden vanzelf verminderen; de bevolking konnende rekenen op onze arm, zou ons haar steun niet ontzeggen, den oorlog en het drijven der benden meer dan moede als ze is, en binnen afzienbaren tijd zouden orde en rust geschapen worden in een land, dat daaraan reeds zoo langen tijd, om tot volle ontwikkeling te komen, behoefte heeft.

Onderwerpen kon de gen. v. Heutsz Atjeh met een betrekkelijke kleine troepenmacht, geleid door zijn krachtige hand, — voor 't pacificeeren daarvan echter bleek een zulke onvoldoende.”

Het wordt inderdaad tijd dat van de regeeringstafel over den tegenwoordigen toestand op Atjeh meer licht wordt verspreid dan bij de debatten over de Indische begroting het geval was. Toen werd Jhr. de Stuers met een kluitje in het riet gestuurd — maar wat deze afgevaardigde zeide over „pacificeeren met zooveel duizend dooden per jaar,” blijkt thans meer en meer de werkelijkheid nabij te komen. En met de politiek van de „zedelijke verplichting” ten opzichte van Indië is het regiem thans in Atjeh gevolgd in flagranten strijd.

Trouwens wie geregeld de lectuur der indische pers bijhoudt bespeurt meermalen, dat van de beginselen dezer politieke richting in Indië zelf nog maar weinig doorgedrongen is.

Telkens vindt men schandelijke feiten vermeld waarbij men zich afvraagt: zouden de bedrijvers dan nooit leeren

hoe in het vaderland over onze verhouding tot de Inlanders gedacht en gewild wordt? Nu weér vernemen wij uit het *Nieuws van den Dag* hoe een luitenant in het Djambische op patrouille koelbloedig een gids neerschoot nadat hij ook nog andere gidsen had mishandeld.

Het *Algemeen Handelsblad* van 13 Februari teekent hierbij aan:

„Het verhaal van het *Nieuws van den Dag* van *Ned-Indië* heeft allen schijn van waarheid; de redactie verklaart zich bereid, de namen van de getuigen en alle haar bekende bijzonderheden op de eerste aanvraag aan de justitie en de bevoegde militaire autoriteiten mede te deelen; zij vertrouwt op een uiterst gestreng onderzoek en rekent op de algemeene uitspraak: „wij willen een eind gemaakt zien aan zulke schandelijkheden“.

Wij stemmen hiermede geheel in. Het gevraagde „uiterst gestreng onderzoek“ mag, voor de eer, niet alleen van het Indische leger maar van onze geheele natie, niet achterwege worden gelaten. En . . . mocht het blijken dat een Indisch militair, een officier nog wel! zich zoo onwaardig heeft gedragen als in het „*N. v. d. D. van Ned-Indië*“ wordt vermeld, dan moge het recht zijn loop hebben . . . tot afschrik ook van anderen.

Wij weten wel, dat men in den oorlog soms iets door de vingers moet zien. In de hitte van het gevecht, kan een beschaafd en anders bedaard man misschien handelingen plegen waarover hij zich in normale omstandigheden zou schamen. Maar dergelijke verontschuldiging geldt, wanneer de toedracht der zaak juist geschetst is, hier allerminst; en wie gruwelen pleegt als de bovenbedoelde mag nergens bescherming vinden, — hij is een schandvlek voor het leger waarvan hij deel uitmaakt, en moet daaruit zoodra mogelijk verwijderd worden. Mocht het onderzoek uitwijzen dat het verhaal niet waar is, dat dan een zware straf den lasteraar treffe!

Het blad schrijft boven het artikel: „Een geval van Tropenkollen in Djambi“. Zouden gevallen van dergelijke aard alleen in Djambi voorkomen?

Zal de geheele Koloniale Reserve van Nijmegen naar Zutphen verhuizen?

Het „voornemen“ bestaat om een groote kazerne te Zutphen te bouwen, waarin de geheele Koloniale Reserve zal worden ondergebracht.

Het is echter nog maar een „voornemen“ en daarom waarschuwt bijtijds het weekblad *Noviomagum* B. en W. van Nijmegen tegen het dreigend gevaar:

„En zoo, zegt het weekblad, is het dan ook met nadruk dat we wijzen op het gevaar dat onze stad bedreigt, mocht het plan bij Koloniën ingang vinden en de Reserve van hier naar Zutphen overgaan; het is bekend dat Zutphen er zich voorspant, dat het al terrein heeft aangeboden, dat het aangeboden reeds door den Minister in oogenschouw is genomen; het bewijst alles nog wel niets, maar het geeft ons toch te denken. Ons dunkt, wat Zutphen kan, kunnen wij ook; wellicht is ten onzent ook reeds iets gedaan, zijn er onderhandelingen gaande, wellicht heeft ons gemeentebestuur reeds zekerheid, dat de Koloniale Reserve voor ons behouden blijft. Maar wij, de buitenwacht, wij weten niets; wij behoeven ook niets te weten, al ware het alleen de zekerheid, dat onze autoriteiten niet stil zitten, dat ook zij begrepen hebben dat er gevaar dreigt van die kant.

Vandaar, op dit oogenblik, ons „Werda“. —

„Werda“ hooren we uit de kolommen van het blad met den latijnschen naam der stadsregering toeroepen. Men behoeft niet te vragen of de schrijver soms iemand is — et een militair hart! Maar dit daargelaten. Wij maken van het stukje slechts melding ten gerieve misschien van vele lezers voor wie deze quaestie allicht een zeer belangrijke is.

In onze vorige Kroniek werd melding gemaakt van een polemiek in het *Vaderland* gevoerd tusschen een boezen Curaçaoer en W. Marchant naar aanleiding van een critiek door laatstgenoemde over de politiek in Curaçao en speciaal over de Curaçaoische bank uitgeoefend tijdens de behandeling der begroting in de Kamer.

Op de zeer kalme en bezadigde critiek door den Curaçaoer op des heeren Marchant's beweringen gevoerd antwoordde het Kamerlid op een toon alsof hij een of anderen minister van oorlog met de bekende formules van het „Volksleger“ afsnauwde.

De Curaçaoer was „laatdunkend“ en van diens argumenten bleef volgens den heer Marchant niets meer over.

De *man on the spot* wist er niets van; de heer Marchant wist het veel beter. Vooral wat de aangevallen gestie van de Curaçaoische bank betreft, sloeg de bewoner van het eiland den plank glad mis. Altijd volgens den heer Marchant „eigen zelve“ zooals ze op het platteland zouden zeggen.

Maar nu komt de aangevallen directie van de bank met een gedocumenteerd betoog waaruit blijkt 1o. dat de beoordeeling van dezen bankstaat en deze bankcijfers dient te geschieden gezien in het kader van den eigenaardigen economischen finantiëlen toestand der kolonie en 2o. dat men met het uitspreken van „sweeping assertions“ zeer voorzichtig moet zijn.

„Het verweerschrift van de directie, dat aan den gouverneur ter hand is gesteld om aan den minister van koloniën overhandigd te worden is te uitvoerig om het n zijn geheel hier over te nemen. Wij moeten daarom volstaan met de conclusie weer te geven welke luidt:

„dat de bewering, dat de schuldvorderingen der Bank „ten eeuwigden dage“ blijven loopen, minstens onjuist is; dat de voorstelling als zou het herhaaldelijk voorkomen, dat de gediscoteerde wissel als de debiteur achterlijk is in de betaling zijner rente, in een schuldvordering wordt omgezet, niet met de feiten strookt, aangezien zich tot nu toe slechts twee gevallen van dien aard hebben voorgedaan; in geen van beide gevallen was er

echter sprake van achterstallige rente;

dat dezelfde qualificatie toepasselijk is op hetgeen gezegd is ten aanzien van den post „dubieuze schuld“, daar tot nu toe slechts één post van dien aard opgeschreven is moeten worden;

dat de voorstelling, als zou er f 60,000 aan de Curaçaoische Hypotheekbank cadeau zijn gedaan, op een dwaling berust;

dat elke Bankinstelling in de ernstige economische crisis, die het eiland sinds ettelijke jaren doormaakt, moeilijkheden moet ondervinden en het hoogst onredelijk is de Directie der Curaçaoische Bank een verwijt er van te maken, dat enkele schuldvorderingen, waarop inus-schen belangrijke sommen gaandeweg afbetaald zijn, niet langer in die mate gedekt zijn, dat een realisatie daarvan op staanden voet zonder verlies mogelijk zou zijn“.

Wij zijn benieuwd wat de heer Marchant hierop zal antwoorden.

Uit de Oost-Indische Mail.

Er is, blijkens een correspondentie uit **Talook** aan *'t Bat. Nbl.*, bepaald, dat de **Kwantan-districten** zg. onder indirect bestuur zouden worden gebracht: de hoofden blijven dan in naam de machthebbers, van hen gaan de bevelen uit, terwijl zij direct ondergeschikt zijn aan den civielen ambtenaar, die over hun gebied behoort te waken. Blijkens den berichtgever, bestaat alle kans althans dat de regering zal ingaan op hetgeen door haar commissaris in onafhankelijke of nog niet onder direct bestuur gebrachte landschappen wordt noodig geoordeeld. Waar dan alle controle op de handelingen der ambtenaren onmogelijk is, omdat de vorst of 't hoofd het bevelen heeft, ligt 't voor de hand dat buitengewoon goede ambtenaren in zoo'n gebied wonderen zullen kunnen doen, maar dat de minderwaardigen in één jaar meer kunnen bederven, dan die goede voorgangers hebben tot stand gebracht, zoodat indirect bestuur alléén zal kunnen worden uitgeoefend onder leiding van ambtenaren, die voor zoo'n taak geschikt zullen blijken te zijn.

Schrijver is dan ook niet best te spreken over de invoering van zulk een bestuur in de Kwantan-districten, daar de bevolking in geen enkel opzicht beneden die der overige landen van Midden-Sumatra staat.

Verder werd bepaald, dat die districten onder het bestuur van Rjouw zullen gebracht worden. Ook hiermede kan schrijver zich evenmin vereenigen, daar bij den Kwantanner, van afstamming Menang Kabaner, het matriarchaat heerscht, en waar nu om deze reden de Batang Hari-districten tot Sumatra's Westkust werden gerekend, had dit met de Kwantan-districten eveneens moeten geschieden.

De heele Kwantan-streek is nu rustig, hoewel de nabijheid van onze hoogergeroemde Ombilievelden altijd gevaarlijk blijft, met 't oog op de dwangarbeiders, die in den regel naar de Kwantan-districten drossen.

Opleiding van Inlanders. Een besluit van ver strekkende beteekenis is 8 Januari j.l. door de regering genomen, waarbij, zooals bekend, de Koninklijke machtiging is verleend, om de rechterlijke macht ook voor Inlanders open te stellen. De regering is nu een stap verder gegaan: Zij heeft in commissie gesteld den adviseur *Dr. C. Snouck Hurgronje*, als voorzitter, den raadsheer *Mr. B. H. P. van der Zwaan*, als lid, en *Mr. Dr. M. S. Koster*, als secretaris, ten einde te adviseeren nopens de mogelijkheid en wenschelijkheid der verwezenlijking van 't denkbeeld, om sommige rangen der europeesche magistratuur, behalve voor doctoren in de rechtswetenschap, ook open te stellen voor inlanders, die aan een in Indië op te richten rechtsschool, in den geest van de doctor-djawa-school, een zekere juridische opleiding genoten hebben, waaraan lagere eischen natuurlijk zouden gesteld moeten worden dan aan de gelijksoortige universitaire opleiding in Nederland en die verder in de practijk zijn gevormd.

Een uitgewerkt plan voor een **Rechts-school** zal door de commissie moeten worden overgelegd.

Het *Bat. Nbl.* teekent o.m. aan, dat dr. Snouck Hurgronje den doorslag heeft gegeven tot 't besluit, om Inlanders toe te laten tot de rechterlijke macht, waartoe de stoot uitging van een der zonen van den regent van Serang, die thans te Leiden studeert.

Thans komen wij op den goeden weg, als de regering zoo geleidelijk voortgaat den inlander een stem te geven in de hoogste belangen van zijn land en den slagboom van 't rassenverschil op te halen, zeggen wij met het *Bat. Nbl.*

Ook het volgende is een stap in die richting:

Bij de regering is in behandeling een ontwerp, opge-maakt op verzoek van den minister van koloniën, om aan inlanders, die in Nederland hun studie voltooiën, daarvoor een tegemoetkoming uit de schatkist toe te kennen.

Niet ten onrechte teekent het *Bat. Hbl.* echter hierbij aan:

Afgescheiden van de vraag, of men nu niet in eens te hoog zoekt, voor den inlander, met verwaarloozing van den naastbijliggenden plicht: de zorg voor goed lager onderwijs, ware het door den minister bedoelde voorrecht, ook aan europeesche en indo-europeesche jongelieden te schenken, zoolang de staat in gebreke blijft te zorgen voor goede inrichtingen tot voortgezet onderwijs in Indië.

Exploitatiereligen in Djokja. De resident van Djokja heeft in de Kenanzaak aanleiding gevonden, gebruik te maken van zijn bevoegdheid om van de Djokjasche huurlanden zg. exploitatiereligen vast te stellen. De eerste is thans gereed, maar nog niet afgekondigd. Zij zal vergezeld gaan van een oendang oendang van den sultan, w. i. straf bedreigd wordt (boete van f 1 tot f 25 of 6 dagen ter arbeidstelling) tegen over-

trekking van de zijde van den Inlander van de bepalingen van de zuiver burgerlijke overeenkomst.

Midden-Java, het orgaan der landbouwers, maakt zich ongerust dat de resident te ver zal gaan, hetgeen door het *Soer. Hbl.* niet wordt toegegeven, daar dit blad overtuigd is, dat, als de inlandsche ingezetenen met hun lot tevreden zijn, de resident zich wel zal wachten zich in de verhoudingen tusschen huurder en cultuurplichtigen te mengen. In de exploitatiereligen — die om haar bijzondere helderheid en bekwaamheid allen lof verdient — worden alle zaken behandeld, waarmede de Javaan ten volle vertrouwd is.

De kleine man heeft gelukkig nu ook een woordje mede te spreken in het beheer.

Straits-dollarkwestie. In den wetgevenden raad van de Straits kondigde de gouverneur aan dat het gouvernement zich heeft voorgenomen de dollars zoo lang te fixeren als met 't oog op de veiligheid der munt mogelijk is. Het oogenblik voor 't vaststellen der waarde was echter nog niet gekomen. De betrekkelijke registratie bill werd in tweede lezing aangenomen.

Gemeente belangen. Wanneer de nieuwe Afdelingsraad is geconstitueerd, zal hij weldra op 't veld zijner werkzaamheden een tweede college aantreffen en wel de Negorijraad. Deze zal genoodzaakt zijn of tot samenwerking of tot fusie met den Afdelingsraad de hand te reiken.

Over de **inkomsten** van den Negorijraad en de gemeentelijke belangen, vinden wij in de *Deli-Cl.* van 18 Januari j.l. dat hiertoe gerekend worden:

1. Erfpachtsgelden Deli-Mij f 9500.
2. Hacı tanah van Europeanen f 7700.
3. Id. van Chinezen f 5600.
4. Id. van Inlanders f 4000.
5. Aandeel in de winst op de vischpasser (in handen van Chinezen) f 866.
6. Belasting op de voertuigen te Medan f 1900, — geheven door den Sultan —
Soenggal f 1200.
Hamperan Perak f 550.
Pertjoet f 450.
Senembah f 70.
Soeka Pirim f 400.
7. Huur van 't petroleum-pakhuis f 180.
8. Overdracht Polonia f 1.
9. Straatverlichting f 5000.
10. Ass. Mijen f 500.

Zoo is per jaar totaal 36 à f 38000 te samengekomen, waarover de Commissie beheer voert.

De **uitgaven** bedragen f 33600, verder werden voor nieuwe werken besteed per jaar f 9000.

Promotie bij de infanterie. Met de promotie moet 't er bij de infanterie al heel treurig uitzien, zegt de *Javabode*. Vier majoors op non-activiteit, een overste en een majoor, die nog ingedeeld moeten worden en daarvoor maar één plaats beschikbaar en ten slotte nog eenige luitenant-kolonels en majoors, die binnenkort van verlof terugkeeren. Eerst in April of Mei komen er weer enkele plaatsen open, maar 't zal wel Juli worden voor ieder beschikbaar hoofd-officier een plaatsje heeft gevonden. Zoo langzamerhand wordt het twee en twintig jaar, dat men als kapitein en luitenant zoo rond loopt. En toch wordt het aantal hoofd-officiërs plaatsen nog voortdurend ingekrompen. Commentaren overbodig!

Het oude liedje. In 't *Bat. Nbl.* lezen wij dat de *Sem. Cl.* iemand naar Demak heeft gezonden om eens een kijkje te nemen, hoe 't staat met de katoenaanplantingen der bevolking. Veel moois vertelt hij er niet van: de kleine man weet niet eens of de cultuur hem voordeel brengt. En hij besluit met te zeggen:

„Wil echter de katoencultuur inderdaad loonend worden, dan moet de katoenindustrie daaraan annex zijn. De boer kan dan zijn oogst aan de fabrieken leveren; nu is hij te veel dupe van Europeesche en Chineesche opkoopters, die met de winst wegloopen“.

Het oude liedje dus. Maar of de katoen-industrie daarin verandering zou brengen? Het zou wel weer neerkomen op de geschiedenis van de kat en den kater.

Hugo breekt in de *Javabode* van 5 Januari j.l. een lans voor het tegenwoordige beleid en bestuur op Atjeh; al doen zich nu en dan nog wel eens uitingen voor van een tijdelijk, meestal zeer plaatselijk opleven van den offensieven geest onzer tegenstanders, zulks behoeft volstrekt geen bezorgheid meer te wekken en heeft hij dan ook de overtuiging, dat het pacificatiewerk aan goede handen is toevertrouwd.

In tegenstelling met de afbrekende berichten in de Indische bladen, noemt schrijver in een zeer lezenswaardig hoofdartikel: „*De opleiding onzer infanterie in verband met de jongste klewangaanvallen in Atjeh*“ den kolonel **Van Daalen** als den waardigen opvolger van een Van Hentsz, onder wiens bestuur wij de toekomst van Atjeh met vertrouwen tegemoet kunnen zien; den man met zijn strengheid en onverzettelijken wil, maar ook met zijn stipte rechtvaardigheid.

Bestuursopvattingen! Nog steeds wordt er strijd gevoerd over de kwestie of Lombok voor de groote cultuurs opengesteld moet worden. Nu de energieke voorstander, de controleur van Affelen van Saemsfoort, naar Timor Koepang is overgeplaatst, winnen de ambtenaren die er tegen zijn, terrein. Een illustratie van de wijze waarop een zekere categorie van ambtenaren de belangen van land en volk behartigen en hun inzichten als de eenig zaligmakende, als die van het algemeen kenbaar maken aan de regering die eerlijk voorlichting verlangt, vinden wij in het *Soer. Hbl.*

Een aanvraag om suikerrietuinen op Lombok aan te

leggen om na gebleken welslagen een fabriek op te zetten werd met verzoek om spoed advies naar Lombok teruggezonden. Dit advies, in zeven dagen gereed — 't was trouwens vooraf reeds gereed gemaakt — luidde natuurlijk ongunstig. En het motief? Lombok heette uitgemergeld te zullen worden en alle hoofden waren er tegen.

„Dit laatste nu is absoluut onwaar, zegt de inzender in het Soerabajasche blad. De hoofden die ik sprak, wisten, voor het grootste gedeelte, eenvoudig niet wat een suikerfabriek was; wisten nog minder wat suikercultuur beteekent en aan de meesten hunner was dit ook niet of althans niet duidelijk uitgelegd. Onze ambtenaren spreken de taal des lands nog zeer onvolkomen, zoodat alleen sommige goestis die Maleisch verstaan, een vaag idee hebben kunnen krijgen van wat bedoeld werd.

Mij werd o. a. meegedeeld dat het volgende onderhoud tusschen een der goestis en een bestuursambtenaar zou hebben plaats gehad, maar daar geloof ik niets van.

„Goesti, ada toewan satoe, ajang minta permissie akan bikin pabrik goela di tanah sini.”

„Baik kandjeng... itoe matjem apa?”

„Oah Goesti. Banjak soesah! Ka'au tanah tanah soeda di ambil akan tanam teboe tiada bisa tanam padi lagi di tanah itoe. Kita kira banjak soesah.”

„Kandjeng kira begitoe?”

„Soenggoe Goesti?”

„Oah, tida boleh bikin pabrik djikalau [roepah njang begitoe, Kandjeng.”

„Baik Goesti.”

Ik heb ook eens zoo'n hooge oome opgezocht en vertelde hem eveneens, dat vergunning voor een suikerfabriek was gevraagd en toen ontspan zich het volgende gesprek tusschen ons.

„Apa itoe, toewan, pabrik goela?”

„Pigi manah, apah, Goesti soedah bilang pada Kandjeng Toewan... pabrik goela tantoe bikin roegi samah Goesti?”

„Ija, betoel toewan, tetapi Kandjeng dahoeloe bilang pada kita begitoe.”

Een leuke meneer, die Goesti!

Het advies ging in zee en bereikte Buitenzorg. Natuurlijk kreeg de rekestrant nul op zijn rekest.

Het belang van land en volk dienen, is hier maar al te dikwijls synoniem met: vermijd alle soesah!

Celebes. De Gouverneur-Generaal heeft ingestemd met 't denkbeeld van 't legerbestuur, betreffende de zending van den Generaal van Kooten naar Makasser tot regeling van de militaire aangelegenheden in Zuid- en Midden-Celebes, in overeenstemming met de civiele autoriteiten.

Het waarom? blijft een open vraag. Het *Bat. Nbl.* betwijfelt of de regering wel klare wijn in deze zaak schenkt.

Tegenvallers in de Possostreek. De resident van Menado telegrafeerde den 12en Jan. aan de regering dat de civielgezaghebber van de Possostreek geseind had, dat de bevolking ten zuiden van de lijn, getrokken tusschen Boejojamban en Koekoek, door raddraaiers van Loewoe is opgestookt, met het gevolg, dat zij ons openlijk is afgevallen. Het invloedrijk hoofd Torame is ons thans plotseling beslist vijandig, blijkende uit den wederopbouw van de onlangs geslechte bentengs en het doorkappen van de brug bij Iamonto.

Daarentegen kwam de goede tijding, dat de weg van **Posso** naar 't Possomeer 8 Januari j.l. gereed gekomen is.

Geen expeditie naar Badoeng. Aan den nieuwen resident van Bali en Lombok is door de regering opgedragen de verhouding van ons bestuur tot het zelfbesturend staatje Badoeng zoo vreedzaam mogelijk te regelen.

Voorloopig wordt geen expeditie ondernomen lezen wij in de *Javabode*.

West-Indische Berichten.

Curaçao. De kolonie staat in het teeken van het protest.

Allereerst het protest van de afgetreden leden van den Kolonialen Raad in *El Imparcial* tegen de onjuiste wijze, waarop de minister van koloniën van officieele zijde zou zijn ingelicht over de motieven van hun aftreden.

Bedoelde leden hebben in hun request aan H. M. de Koningin als motieven aangevoerd, dat de meeste maatregelen, door het bestuur aan den Raad voorgesteld, en door dezen niet goedgekeurd, toch aan de regering werden voorgedragen, om langs dien weg te worden ingevoerd; dat dus geen rekening werd gehouden met de zienswijze van den Kolonialen Raad, en vruchtbare samenwerking diensvolgens onmogelijk werd geacht.

Die zienswijze specificieerd werd aangehaald, dat de Raad, hoewel den steun van het moederland ter verbetering van den economischen toestand in de kolonie dankbaar aannemende, zich verplicht achtte het bestuur te ontraden de gelden uit 's Rijks schatkist te gebruiken voor sommige proefnemingen en tot het verrichten van eenige werken, daar de mislukking en het weinige nut door ieder, die met de plaatselijke toestanden bekend is, met zekerheid voorzien konden worden.

Dit is dan volgens de *Amigoe*, die met de afgetreden leden van den Kolonialen Raad door dik en dun meêgaat, de waarheid in tegenstelling met de officieele waarheid, die o. a. tegenzin in de voorgenomen inkomsten-belasting aan die plotselinge ontslagname zag ten grondslag liggen.

Heeft de *Amigoe* het bij het rechte eind? Lag werkelijk zuiver altruïsme aan die zienswijze ten grondslag?

Een stukje geschiedenis.

Den 10en Maart 1902 had in de bovenzaal der sociëteit de Gezelligheid ter hoofdplaats der kolonie eene samenkomst plaats van een aantal ingezetenen der kolonie,

waarin, nadat reeds in eene, den 4den Maart tevoren gehouden samenkomst van genoegzame belangstelling in het plan, dat hen samenbracht, gebleken was, besloten werd over te gaan tot oprichting der Curaçaosche Maatschappij tot bevordering van landbouw, veeteelt, zoutwinning en visscherij.

Beide bijeenkomsten werden bijgewoond door den gouverneur der kolonie, die den 4en Maart 1902 het particulier initiatief toejuichende, dat zich voor de verbetering van bestaande toestanden had gespannen, in hoofdzaak de aandacht vestigde op de wenschelijkheid en mogelijkheid om verbeteringen te brengen in de landbouwtoestanden der kolonie en zijne sedert tot een begin van uitvoering gekomen denkbeelden te berde bracht, zonder dat er één uit de vergadering hem het weinige nut en de zekerheid van mislukking voorhield; en die den 10en Maart d. a. v. onder *levendige toejuiching* der vergadering, het noodig achtte, een waarschuwend woord tegen al te hoog gespannen verwachtingen te doen hooren, maar tevens een opwekkend woord: „Rem uwe verwachtingen, doch laat u niet ontmoedigen, volhardt en het einde zal uw werk kronen.”

Onder degenen, die de bijeenkomst van den 10en Maart 1902 bijwoonden, behoorden de heeren H. H. R. Chapman, J. L. Th. Heldewier Vignon, Mr. J. B. Gorsira, en J. P. Gaerste, ond-leden nu van den Kolonialen Raad, die heengingen omdat de gouverneur der kolonie tegen hunnen raad *van heden*, meende te moeten voortgaan, in het belang der kolonie, op den weg, nog zoo kort te voren door hen zelve ingeslagen als mede-oprichters, en wat de beide eerstgenoemden betreft, als eerstgekozen bestuursleden der Maatschappij die in artikel drie van hare statuten aan bevordering en aanmoediging van den landbouw ook door de, thans door hen ook door den heer Chapman?.. met wisse zekerheid tot mislukking gedoemde proefnemingen, een groot deel van hare aandacht wijdde.

Dit vooropstellende moet men tot de conclusie komen, dat in de korte spanne tijds van nog geen twee jaren, de denkbeelden der heeren plotseling gewijzigd zijn — de tegenstand van den Kolonialen Raad tegen alle maatregelen in het belang van den landbouw te ondernemen, dagteekent toch reeds van de behandeling der koloniale begroting voor 1905 omstreeks medio 1904.

Wat mag tot zulk eene plotselinge wijziging de aanleiding zijn geweest?

De zorg voor de moederlandsche dubbeltjes, die men in den afgrond van „mislukking en weinig nut” zag verzinken.

Och hoe zorgvol! Maar ook, welk een hoog denkbeeld moet men krijgen van het inzicht van mannen, die heden zus handelen en denken en twee jaren later hunne te voren op jarenlange vestiging in de kolonie gegronde kennis der plaatselijke toestanden van zich afschudden als 'n oud versleten pakje, zonder dat er sprake kon zijn van eenige ernstige ondervinding, die tot zulke wijziging van inzichten kon leiden.

Doch, hoe gaarne wij ook de verzekering der afgetreden leden van den Kolonialen Raad zouden willen aanvaarden, die ons moeten doen besluiten tot het feit dat er onder hen zijn, die eigenlijk niet weten wat zij willen, de polemiek over hun aftreden heeft ons geleerd dat de Raad wel degelijk wist, wat hij wilde.

Wij hebben toch wel degelijk gehoord, dat het verzet tegen de plotseling unaniem onnut verklaarde maatregelen zijn grond had in de overtuiging, dat eerlang de lasten der kolonie zouden worden verhoogd.

Zorg voor de moederlandsche dubbeltjes? Eh bien Messieurs! Point de blague!

We komen al meer en meer tot de overtuiging, dat de leden van den Kolonialen Raad, die heengingen aan de kolonie geen groter dienstdienst hadden kunnen bewijzen dan door... hun heengaan.

Een tweede protest is dat van de Curaçaosche Bank tegen de opvattingen van den heer Marchant, in de Tweede Kamer omtrent de gestie der Bank genit. De directie der Bank heeft bij schrijven aan den gouverneur der kolonie protest aangeteekend tegen die opvattingen en den gouverneur verzocht van den inhoud van haren brief mededeeling te doen aan den minister van koloniën. De directie zet uiteen, dat de afgevaardigde Marchant niet op de hoogte was van het doel, waarmee de Bank in 1828 werd opgericht, waardoor hare werkzaamheden zich hoofdzakelijk tot het ter leen geven van kapitaal moesten bepalen, terwijl het beding van terugbetaling binnen korten termijn moest vervallen, wilde men de werkzaamheden der Bank niet tot een minimum beperken. Dat deze er niet slecht bij gevaren is, wijst de uitkomst uit in het opgebouwde kapitaal ad 289.265 gld., terwijl aan de koloniale kas in 35 jaren tijds een som van 455.852 gld. kon worden uitgekeerd.

Ook onze collega Nurks van de Otrabanda protesteert. De kolonie, zegt hij, heeft niet gebeld over de wederopening der zeilvaart van Curaçao op Venezuela, en ook het bericht dat de 30 pct. additioneele rechten geheven van op de Antillen overgescheepte goederen in Venezuela is afgeschaft — wij hooren dit heuglijk bericht voor de kolonie nu pas en kunnen niet nalaten der kolonie daarmee geluk te wenschen — kan hem nog niet bevredigen. De kolonie heeft te veel door Castro's booze bui geleden, waarvoor de gouverneur alleen aansprakelijk wordt gesteld, wiens telegram van den 12en December j.l. „Zeilvaart naar Venezuela heropend” nu een reclame-bericht wordt geheeten. Was dat de *Amigoe*, die sprak?

Ook de nieuwe districts-indeeling op Curaçao, zooda die bij de aangenomen begroting werd vastgesteld, blijkt nog steeds vele tegenstanders te hebben, te oordeelen ten minste naar de mededeeling van den heer J. L. C. Monsanto, die in de *Vrijmoedige* daartegen te velde trekkend en met de *Wekker* plukharend zegt het oordeel van velen weer te geven.

Lest best, nemen we het volgend bericht uit de *Amigoe* over:

„Van nu af zal de vlecht cursus gedurende drie volle dagen in de week gehouden worden en niet meer gedurende zes halve, om den anderen dag 's morgens of 's middags.

De Curaçaosche Maatschappij heeft prachtig, nieuw stroo via Baranquilla uit de binnenlanden van Colombia laten komen; het is veel fijner en witter, dan dat, wat via Maracaibo wordt ingevoerd. Ook is men reeds in besprek met verschillende personen om weer andere soorten stroo, zaad en planten. 't Is te hopen, dat de Maatschappij er spoedig in slaagt hier een goede palmsort in te voeren, daardoor ontvangt deze industrie meer levensvatbaarheid wanneer de grondstof in eigen kolonie zal groeien.

Het vlechtgrage publiek blijft nog even trouw. Meer dan dertig wonen de lessen bij, terwijl er zeer velen wachten om ook eens een beurt te verkrijgen. Er zal spoedig aan gedacht moeten worden om den cursus uit te breiden. Zij die hun hoed af hebben, beginnen nu met het bleeken en strijken, zoodat ze leeren een hoed kant en klaar af te leveren.

Verskillende kooplieden zijn al eens een kijkje wezen nemen en hebben zich volgaarne bereid verklaard de fijnere soorten op te kopen. Er werd reeds aan de Maatschappij gevraagd, of zij ook bestellingen aannam?

Tot dusverre is besloten de vlechtsters geheel en al vrij te laten in den verkoop harer hoeden. De Maatschappij houdt zich immer bereid om alle hoeden tegen een goeden prijs op te kopen, maar weten de vlechtsters adressen, waar zij hogere prijzen kunnen maken, dan blijven zij geheel en al vrij. De Maatschappij wil slechts helpen, geen voordeel behalen.

Als „De Curaçaosche” nu maar fondsen genoeg bezit om 't zoo dapper begonnen werk trouw vol te houden. Het Gouvernement zal zulk een krachtig initiatief toch ook zeker wel flink willen steunen.”

Algemeene Berichten.

Gouv.-secretaris Suriname.

Naar wij vernemen is de referendaris aan het Departement van Koloniën, Staal, bestemd voor Gouvernementssecretaris van Suriname.

Bevordering van eigen Nijverheid.

Het schijnt den Gouverneur Idenburg ernst te zijn, om de Surinaamsche nijverheid zooveel mogelijk te bevorderen; in een aanschrijving aan de departementshoofden heeft hij afgekeurd, dat vaak in Europa artikelen voor den dienst worden besteld, die in even goede hoedanigheid, en zonder prijsverschil, in de kolonie te verkrijgen zijn, en verzoekt daarom in dergelijke gevallen voor taan de bestelling hier te doen, ook wat betreft drukwerken, omdat daardoor de bestede arbeidsloonen in de kolonie blijven.

Mocht een beheerder van een departement meenen, dat in bepaalde gevallen aanleiding bestaat om van bovenstaanden regel af te wijken, dan zal, met opgaaf van redenen, machtiging aan den gouverneur dienen te worden gevraagd, alvorens de bestelling in Europa geschiedt.

Ook voor Oost-Indië zouden dergelijke maatregelen veel ten goede kunnen uitrichten.

De Nieuwe Ind. specialiteit in de Tweede Kamer.

Het nieuwe Kamerlid voor Breda, de heer W. H. Boogaardt, werd in de Kamerzitting van heden j.l. Dinsdagmiddag als zoodanig worden geïnstalleerd.

Koloniaal Werfdepôt.

In verschillende bladen kwam het bericht voor, als zou het Koloniaal Werfdepôt verplaatst worden naar Zutphen. Te Harderwijk is echter van een dergelijken maatregel tot heden niets bekend, meldt de *Tel.*

Louis Bouwmeester.

„The Henry Irving of Holland” is zooals wij onlangs in het *Hbl.* lazen het opschrift, waaronder de *Singapore Free Press* als volgt melding maakt van Bouwmeester's voornemen om te Singapore te spelen: „Wij vernemen, dat «Mijnheer Bouwmeester», de grootste tooneelspeler van Holland, die thans op zijn eerste rondreis door het Verre Oosten is, het voornemen heeft, Singapore te bezoeken en er een voorstelling te geven. Deze groote acfeur is facile princeps op het Nederlandsche tooneel, en tusschen hem en die hem het naast komen, is een breede kloof in in populaire reputatie. De Hollandsche kolonie te Singapore zal waarschijnlijk speciale maatregelen nemen, om de komst van de Bouwmeester Company te verzekeren. En ongetwijfeld zal er

een invasie komen van Riouw ter gelegenheid van de voorstelling. Het stuk, dat gespeeld zal worden, is Shakespeare's Koopman van Venetië, met Bouwmeester natuurlijk in de rol van Shylock. De Company neemt ook een Portia, Jessica, Antonio, Bassanio enz. mee en tevens requisieten en costumes. Ofschoon het stuk in 't Hollandsch gespeeld wordt, is er bij de algemeene bekendheid van den Engelschen tekst, geen moeilijkheid voor het Engelsche deel van het gehoor, om de schitterende actie van «Mijnheer Bouwmeester» en zijn talentvolle Company te volgen. Voor onze Hollandsche vrienden is het alsof wijlen Sir Henry Irving en zijn Lyceum Company naar Singapore komen zouden; de grootste gebeurtenis op dramatisch gebied in de geschiedenis van deze plaats.»

Na de tijdingen van gebrek aan waardeering uit de Deli-courant, doet het ons genoegen thans te vernemen, dat onze groote tooneelspeler een uitbundig succes gehad heeft bij zijn debuut met *Voorman Henschel*. 's Morgens eerst was het gezelschap van Singapore aangekomen, en nòch aan den ruim 60jarigen artiest, nòch aan een der medespelers was ook maar een spoor van vermoeidheid te bespeuren; alles liep uitmuntend van stapel. Bouwmeester werd zeer geroemd.

Er gaan thans geruchten, dat Mevr. Mann-Bouwmeester misschien binnenkort ook voor zèer korten tijd naar Indië zal gaan. Zij zal trachten, van Het Nederlandsch Tooneel een maand of wat verlof te krijgen, en wil dan Louis een korte poos helpen. Vóór het einde van het tegenwoordige speelseizoen zal het natuurlijk niet gaan, maar als haar plan doorgaat, zou men haar in Juni in Indië kunnen verwachten.

Eene kleine bijdrage tot het inlandsch onderwijs-vraagstuk.

Vervolg voordracht van den hr. C. F. Zeeman, in de Alg. Verg. dd. 19 December 1905 der Ver. „Moederland en Koloniën“.

Luidens het Verslag over 1903/4 telden de gemeenteraden gezamenlijk 10282 leden, van wie 8897 inboorlingen (Calcutta niet medegedeld, waarvoor het aantal inl. leden niet is opgegeven); in district en andere raden waren totaal 12154 leden, onder wie 11061 inboorlingen. ¹⁾

De inboorlingen nemen alzoo op uitgebreiden voet deel aan het bestuur, en de organisatie van die deelname acht Strachey eene der best geslaagde bemoeiingen van het Br. gezag over Indië. De verbetering in het gehalte der inl. ambtenaren, welke in de laatste 40 jaren is te ondersteunen mag z. i. voor een goed deel worden toegeschreven aan betere opleiding, en ook aan het goede

1) Br. Ind. Resolutie van 18 Mei 1882. Extract. (Herzien in 1896. Zie aanhangsel Br. Ind. Verslag 1896/7). Het is niet in de eerste plaats met het doel om de administratie te verbeteren, dat deze maatregel is overwogen. Hij is voornamelijk gewenscht als een middel tot politieke en populaire opvoeding. Z. E. in Rade twijfelt er in geenendeels aan, dat t. z. t. meer afdoende berekendheid zal worden verkregen, naarmate plaatselijke kennis en plaatselijk belang meer invloed erlangen op het plaatselijk beheer.

Er is reden om te vreezen, dat vroegere proeven met Local Self-Government te dikwerf zijn doodgedrukt door directe, zij 't dan ook welgemeende, ambtelijke inmenging. De weinige gevallen, waarin werkelijke verantwoordelijkheid aan plaatselijke lichamen is opgelegd, en deze met werkelijk gezag zijn bekleed, hebben bevredigende uitkomsten opgeleverd.

De G.G. in Rade wenscht dat de kleinste administratieve eenheid — de sub-division, de Taluka of de Taksil, — als regel de maximum uitgestrektheid zal vormen, onder beheer van een Local Board.

De gemeentelijke raden zullen natuurlijk de Local Board blijven voor terreinen binnen stedelijke grenzen gelegen.

De Lokal Boards, zoo stedelijke als landelijke, moeten overal voor een overwegend deel bestaan, uit niet ambtelijke leden.

De Boards-leden dienen gekozen te worden, overal waar het plaatselijk bestuur die manier van doen oirbaar vindt.

Het Gouv. dient de handelingen der Boards te beoordeelen en eventueel te verwerpen, maar die niet voor te schrijven.

Het komt niet noodig voor, dat voor de uitoefening van gemelde functiën, de hoofd ambtenaren van steden, subdivision of districten, voorzitter, of ook zelfs enkel lid zijn van de Boards. Er is zelfs groote reden om aan te nemen, dat het aanbeveling verdient, wanneer zij de handelingen der lichamen controleren en nagaan, zonder aan hunne beraadslagingen deel te nemen.

De G.G. in Rade zou daarom gaarne, waar mogelijk, niet ambtelijke personen zien optreden als voorzitter van de Local Boards.

Calcutta. act. 1876, gewijzigd in 1888.

Een president, vice-president en 75 leden, van wie 1/3 gekozen voor de belastingbetalers, 15 aangevozen door het provinc. bestuur, 1 door de Kamer van koophandel, 4 door de Calcutta Handelsvereniging en 2 door de Havencommissarissen.

Act. Sept. 1899. Aantal leden tot 50 teruggebracht, van wie 1/2 te kiezen bij wijk-verkiezingen en de andere helft aan te wijzen d. a. Een permanent comité ingesteld van 12 leden, van wie 4 aan te wijzen door de gekozen leden v/d raad, 4 door het Gouv. en 4 door de overige betrokken lichamen. De president wordt benoemd en ontslagen door het Provinc. bestuur, 't laatste o.a. op verzoek van 2/3 der leden. Hij ontvangt salaris.

In Mrt. 1900 gekozen 21 en 4 door 't Gouv. aangewezen, omdat de kandidaten zich terugtrokken; aantal kiezers 13422, onder wie 2437 Europ. Van de gekozenen waren 8 Hindoes, 2 Mohamed. en 11 Europ.

Bombay. Reeds in 1872 het stelsel aangenomen van Calc. in 1899, herzien in 1888.

Madras. In 1878 verkiezing van een deel der raadsleden ingevoerd.

voorbeeld van de engelsche titularissen in de hoogste rangen ²⁾.

Aan het beginsel om de mededinging voor het erlangen van plaatsing bij het keizerlijke corps alleen in Engeland open te stellen, wordt streng de hand gehouden; slechts eene engelsche opleiding wordt geacht ook aan inboorlingen de noodige geschiktheid te kunnen bezorgen voor opname in dat corps d'élite; de aan zijne leden toegekende voordeelen ook bereikbaar te stellen in Indië voor inboorlingen van hooge afkomst en geschiktheid, ware een niet door de behoeften gevorderde en daarom ongemotiveerde bezwaring van het koloniaal budget te noemen.

Lord Salisbury moet eens gezegd hebben: «Is er iemand die zich verstant wil mij te vertellen, dat het binnen de grenzen van het mogelijke ligt, dat een man in Indië zou worden benoemd tot Luit.-Gouverneur eener provincie, of stadhouder, of legercommandant of onderkoning, zonder ook maar in eenig opzicht rekening te houden met zijn ras?» Deze uitlating mag als kenschetsend worden aangemerkt, en zij wijst er op dat voor Br.-Indië niet zoozeer overwogen wordt tot welke ambten een inboorling kan worden toegelaten, als wel van welke het, om redenen van politiek, bepaald noodig is hem uit te sluiten. Volgt hieruit dat het onderwijs er ook op berekend moet wezen om den inboorling, die zulks begeert, geschikt te maken voor nagenoeg de hoogste rangen in de ambtenaarswereld, hoe doordrongen men in Eng. bestuurskringen is van den eisch dat het daarbij niet gelaten worde, maar dat aan de bevolking in massa meerdere kennis zal worden bijgebracht, dit spreekt onomstootelijk uit woorden als deze, die ik nog wil aanhalen uit het slot van het werk van Strachey, een ambtenaar vergrijpsd in den indischen dienst, en behorende tot eene familie, die, van vader op zoon, de Regeering van Br.-Indië gedurende om en bij eene eeuw gediend heeft. «Onder al de gevaren, waaraan ons Indisch Rijk is blootgesteld, ligt het grootste in de onkunde zijner bevolking. De taak om die onkunde op te heffen, of althans te verminderen, maakt de hoogste onzer plichten uit. . . .» Opmerkelijk is dat dezelfde geest doorstraalt in het geraadpleegde werk van John Capper, iemand die eene geheel andere maatschappelijke positie heeft ingenomen dan Strachey, daar hij uitgever van een Ceyloneesch blad is geweest. Die schrijver laat zich immers als volgt uit:

«De toekomst van de Hindoes en andere oostersche rassen, staande onder het gezag van Groot-Britannië, is, ten goede of ten kwade, minder afhankelijk van den aard van het bestuur, de waarde der wetgeving of de natuurlijke welvaart van de gemeenschap, dan van eene behoorlijke ontwikkeling van het verstand en de zeden van het volk, — van de opheffing van hun nationaal karakter. Evenals in de verder vooruitstrevende landen van de westersche wereld, moet hunne toekomst worden gevormd door hunne scholen. De veiligheid en onschendbaarheid van den staat steunt, zoowel in de tropen als in andere luchtstreken, op het onderwijs. De nationale geest van Indië zal zich ontwikkelen, wat het Gouvernement ook moge doen. De aarts-conservatieven zullen tevergeefs den stroom der ontwikkeling willen stremmen en een tot hier toe en niet verder toeroepen. De voortgang der ontwikkeling kan niet aldus worden ternegderongen. De drukpers, het stoomwerktuig en de spoorweg doen allen bedrijvig hun werk; het geluid van hun arbeid weerklinkt reeds van Kaap Comorin tot de Himalaya. De geest is werkzaam, en niemand kan hem intoemen, zelfs niet de machtigen van Leadenhall Street. Zij kunnen echter veel beter doen, door hem te leiden; en, zooals de gevleugelde bliksem bedwongen en tot nut stichten genoopt wordt, zoo moge ook de scherpzinnigheid van den mensch, het verstand van miljoenen en nog eens miljoenen van het menschelijk ras, worden gebogen, gekend en gekneed tot heil voor ons en van hen zelve.»

«Hoe belangrijk dit onderwerp ook moge, zoo vult het toch slechts een onbevredigend hoofdstuk in de geschiedenis der Britsch-Indische heerschappij. Daaruit blijkt, dat terwijl de werkzaamste en meest ontwikkelde hoofden, de best overwogen plannen allen hebben nagestreefd het eene groote bureaucratische doel, om zooveel mogelijk van de groote massa der bevolking te trekken, daarentegen, met geringe uitzondering, de meest gewone bekwaamheden, de kleinste mogelijke geldelijke offers voldoende zijn geoordeeld voor de verzorging van het geestelijk en maatschappelijk welzijn der gemeenschap.» Op eene andere plaats vergelijkt deze schrijver nog de uitgaven voor onderwijs (£ 70.000) met die voor de justitie en politie (£ 2 mill.) en knoopt daaraan de nuchtere opmerking vast, dat Indische politici nog moeten leeren, dat het beter is om misdrijf te voorkomen dan uit te roeien, en dat onderwijzers goedkooper zijn dan rechters. Dit een en ander werd geschreven in 1853.

Nog een ander citaat zij mij vergund, en wel uit het geraadpleegde werk van Prichard, uitgegeven in 1869: «Voor elke moeilijkheid die wij ontmoeten bij de overweging of de toepassing van maatregelen ter bevordering van de ontwikkeling van den handel of van de politieke veiligheid in Indië, zoeken wij onwillekeurig hulp bij het redmiddel in alle problemen: onderwijs. Wordt de financier in de war gebracht door de bezwaren tegen eene ruime circulatie van papier? Het geneesmiddel is: onderwijs. Worden wij bemoeilijkt door eene ge-

2) Wat de salarissen aangaat deze mogen eer ruim dan het tegendeel genoemd worden. Een lid van het opperste gerechtshof ontvangt f 38400 's jaars; ondergeschikte rechters genieten f 5760 tot f 9600 en de laagsten in rang f 1920 à f 3840. Leden van het Provinciale corps, die betrekkingen bekleeden, welke vroeger waren voorbehouden aan de Convenanted Service, ontvangen f 7680 à f 19200. De voordeelen verbonden aan de vervulling van eene plaats in het Keizerlijke ambtenaarscorps zijn voor allen gelijk, onaangezien hun ras. Die voor den provinciaalen dienst zijn zelfstandig geregeld.

dwongen zuinigheid in zake openbare werken van algemeen nut, tengevolge van de hooge eischen die aan 's lands hulpbronnen moeten gesteld worden voor eene militaire bezetting, zonder welke aan een bedwingen van onrust en politieke opgewondenheid niet te denken valt? Het geneesmiddel is: onderwijs. Zijn wij teleurgesteld door de traagheid waarmede vrijzinnige denkbeelden veld winnen op onkunde, bijgeloof en femelarij? Het geneesmiddel is: onderwijs. Staan wij verbaasd bij de anomalie dat een geheel ras, ja geheele rassen, het willekeurige en nukkig bestuur van inlandsche potentaten, verkiezen boven de geregelde administratie van het Engelsch gezag? dan weten we dat we voornamelijk op den onderwijzer moeten rekenen, om voor het geestes oog van het volk den sluis weg te trekken, die het licht tegenhoudt. Vragen wij, hoe wij de landbouwende bevolking van Indië zullen opheffen tot den staat van eene vrije gemeenschap? Het antwoord is: door onderwijs. Is de vraag, hoe wij voortdurende vrede zullen verzekeren, de geringe kans op vreemde invasie natuurlijk daargelaten? Het antwoord luidt: door onderwijs. Is de vraag, hoe wij de ketenen van het kastenstelsel zullen verbreken, die miljoenen van onze medeburgers in maatschappelijke banden bekneeld houden? Het antwoord is: door onderwijs. Verwonderen wij ons over het feit, dat na 1½ eeuw van onderling verkeer, de bevolking van Indië nog even ver van ons verwijderd staat alsof wij nauwelijks door den band van soortgelijkheid bijeengehouden werden? dan is het antwoord te vinden in de geringe krachtontwikkeling en de langzame verbreiding inzake onderwijs. Deze nitlatingen van personen van zoo verschillend maatschappelijk standpunt zijn tekenend; u zult dat zeker wel toegeven, zonder dat ik in den breede dat nog behoeft aan te toonen.

Op één punt zij met enkele woorden nog nader de aandacht gevestigd, met name op de giften en dotatiën ten behoeve van het onderwijs, ook van de zijde van inboorlingen. Het voorbeeld van de stichting te Aligarh, die ik reeds noemde, staat nl. niet op zich zelf. Zoo vond ik o.a. ook melding gemaakt van een te Lucknow door inboorlingen gesticht «college» ter herinnering aan Lord Canning, sedert ook gesubsidieerd door het gouv.; en van groote giften tot gelijksoortig doeleinde door de handelaars van Bombay gedaan, van wie een zelfs tot £ 200000 beschikbaar stelde, een tweetal andere £ 10000 in eens en £ 1200 's jrs. nog een ander op eigen kosten eene school heeft gevestigd, enz. (Prichard bl. 83).

Stellen wij nu naast de voorafgaande gegevens nopens Br.-Indië eenige korte aantekeningen met betrekking tot het inlandsch onderwijs in onze Oost. Om niet al te wijdloopig te worden kan ik slechts hier en daar een greep doen, doch ik geloof daarmede ook voor mijn oogblikkelijk oogmerk wel te kunnen volstaan.

Dat er eerst in later tijd van het inl. onderwijs werk is gemaakt, kan van de Hollandsche gezaghebbenden niet gezegd worden. Luidens de historische nota, gehecht aan het laatst verschenen vijf-jarig inl. onderwijsverslag (1893/4 t/m 1898/9), moet door den Gouvneur Matelief in 1607 op Amboina de eerste school onder westersche leiding gesticht zijn, en zond deze verder een 4-tal zonen van hoofden naar Holland ter opleiding. Ook vindt men reeds in de instructie voor den G. G. Pieter Both over het onderwijs gehandeld, en wel in art. 13, hetwelk luidt: «Dat gedaan zijnde, zult van stonden aan de predikanten en schoolmeesters op de vloot, om in Indië te blijven medegegaan zijnde, stellen ter plaatse daar gij van goede informatie zult bevinden, dat zij den besten en meesten kunnen doen, goede zorg dragende, dat dezelve zich getrouwelijk en vredelijk in hunnen dienst, tot vermaning van de personen van de Comp. aan land zijnde, en bevordering der bekeering van de onkristenen en leering van derzelve jonge jeugd mogen kwijten, ten einde de naam van Christus verbreid en de Comp dienst mag bevorderd worden naar behooren». Vroeger kon wel niet aan de zaak gedacht zijn; de G. G. moest toch nog uitmaken waar hij zijn zetel zou vestigen. Intusschen brachten de zeden van den compagniestijd mede, dat het onderricht in de fundamenten van de christelijke religie voorrang had boven dat in lezen en schrijven, en van hoe weinig betekenis de kennis was, die op de toenmalige scholen kon worden opgedaan, hiervan getuigt o. a. het school-reglement voor Batavia van 10 Apr. 1778, het tweede van zijne soort, dagteekenende het eerste van 1684, waarbij o. a. het houden van scholen afhankelijk werd gesteld van eene licentie der Regeering, na examinatie van den candidaat-onderwijzer te verleenen. (Nog in 1788 werd op overtredding van deze bepaling eene boete van 25 rijksd. ten bate der diaconie-armen gesteld). Luidens dat reglem. van 1778 dan werden de leerlingen verdeeld in 3 klassen, waarvan de eerste was: die lezen, schrijven, catechizeeren, zingen, en rekenen; de tweede: die lezen, schrijven, catechizeeren en zingen; de derde: die het A B leeren en spellen; terwijl als vereischten om tot onderwijzer te kunnen worden benoemd werden gesteld: dat de candidaten de Nederl. taal moeten kennen, verstaan en behoorlijk spreken, opdat zij daarin onderwijs konden geven; dat zij alle Nederduitsche boeken en papieren vaardig konden lezen, een goede letter schrijven, Davids psalmen behoorlijk zingen en tamelijk wel rekenen, opdat zij den leerlingen daarin zouden kunnen onderrichten; en dat zij ledematen waren van de ware hervormde kerk, de leer, in dezelve aangenomen, wel verstaan en door een onberispelijk gedrag versieren, opdat men goede hoop kan hebben, dat zij de aan hun toevertrouwde jeugd den zuiveren godsdienst zullen leeren en door hun eigen voorbeeld ter betrachting van denzelfden overhalen. De schooljeugd was van gemengd ras. Moorsche besnijdenissen en scholen moesten, luidens eene kerkverordening van 1643 worden geweerd. Tot het stichten eener chineesche school werd niet voor 1737 vergunning verleend. Eerst bij eene

ampliatie van 5 Febr. 1780 op het school-reglement werd verordend dat de christen kinderen zouden worden afgezonderd van alle anderen, en zoo ook de chineesche, Mohamedaansche en slavenkinderen, alle welke categoriën, elk afzonderlijk onder elkaar zouden dingen om de plaatsen.
(Wordt vervolgd)

Van Vreemde Koloniën.

De Lepra en hare bestrijding in de Fransche Koloniën. (Vervolg). In 1900 werd aan eene commissie opgedragen om de onderwerpelijke aangelegenheid: bestrijding der lepra, te bestudeeren. Men is thans nog niets verder gekomen.

Dr. Kermogant schrijft die onverschilligheid toe aan het feit, dat nog geen enkel Europeaan daár door de ziekte werd aangetast. „Morgen staat men voor de werkelijkheid, en dan zal het te laat zijn om voorbehoedende maatregelen te treffen.”

Wat dr. K. omtrent de verschijning der lepra in Nieuw-Caledonië opteekent, is wel waard in zijn geheel te worden vermeld:

„De verschijning der lepra in deze bezitting had in een niet verafgelegen tijdperk plaats, zij heeft zich zó snel uitgebreid dat daaruit alleen reeds tot de besmettelijkheid der ziekte zou kunnen worden besloten, indien men hieraan nog mocht twijfelen.

Uit het, door Grall gehouden onderzoek betreffende de invoering der ziekte, blijkt, dat het een Chinees was, die de lepra bracht onder een stam, te midden waarvan hij twee jaren doorbracht. Die Chinees stierf omstreeks 1865; tijdens zijn verblijf bij dien stam deed zich niets bijzonders voor, maar één jaar na zijn beengaan werd een Kanak ziek bevonden. Deze stierf na vier jaren ziek zijn; dat eerste geval werd door twee andere gevolgd, en deze zieken stierven drie jaren later.

Van dit oogenblik af maakte de lepra vreeselijke vorderingen, doch niettegenstaande de alarmkreet der medici, liet het bestuur er zich niet aan gelegen liggen daartegen maatregelen te beramen. De Oost- en de Westkust waren niet gelijkelijk, de laatste het meest besmet, toen daar de opstand van 1878 uitbrak. Toen de opstand onderdrukt was verdeelden de, aan het Fransch gezag trouw gebleven stammen der Oostkust de vrouwen en kinderen der opgestane stammen onder elkaar, terwijl de mannen over het geheele eiland werden verspreid. Tengevolge van deze volksbewegingen breidde de ziekte zich overal op het eiland uit.”

Eerst in 1889 droeg het koloniaal bestuur aan een ambtenaar op, om vergezeld van een geneesheer, een onderzoek ter zake in te stellen. Deze ambtenaar schreef o. a.: „De lepra gaat voort met op vreeselijk snelle wijze om zich heen te grijpen onder de stammen; dezen zijn thans allen besmet. Wanneer niet spoedig krachtige maatregelen getroffen om deze vreeselijke ziekte te bestrijden, die de inheemsche bevolking reeds decimeert, en de Europeanen eveneens begint aan te tasten, zal men weldra niet bij machte zijn haren voortgang te stuiten.”

Een groot bezwaar was de te overwinnen tegenzin der inboorlingen tegen afzondering der lijdens ver van hunne woonplaats. Men meende daaraan te kunnen tegemoet komen door oprichting van een vijftal inrichtingen, over de kolonie verdeeld. Daar de ondervinding uitwees, dat hiermee het doel, de wezenlijke afzondering der lijdens niet werd bereikt, besloot men eene centrale instelling op het eiland Art op te richten.

In 1893 werd de, op dat eiland aangetroffen bevolking eenvoudig weg naar Nieuw-Caledonië gedeporteerd, en gingen alle zieken uit de verschillende leproserieën der koloniën daarheen over. Een geneesheer werd voor die 500 zieken niet noodig geacht — de zorg werd aan een zending, door eenige europeesche en inlandsche zusters bijgestaan, toevertrouwd. De Kanakken, wie door het ontbreken van geneeskundige hulp, alle hoop op genezing was ontnomen — zoo hier nog van hoop sprake kan zijn — trachtten op alle mogelijke wijzen van het eiland weg te komen, waarin velen slaagden. Op het einde van 1895 werden nog 500 leprozen daarheen gezonden. Den 1en Januari 1897 bedroeg het aantal geïnterneerden nog slechts 127 — de anderen waren dood of weggelopen.

Het koloniaal bestuur hief toen de inrichting op Art op, en men keerde weer terug tot het veroordeelde stelsel der kleine reproserieën, waar den 30en Juni 1902 met inbegrip van de Loyalty-eilanden tot Nieuw-Caledonië behorende, 568 leprozen waren ondergebracht.

Onder de gedeporteerden der strafkolonie van Nouméa telde men op datzelfde tijdstip 108 leprozen.

Op Tahiti en de Markiezen-eilanden laten de maatregelen al evenzeer en mogelijk nog meer te wenschen dan elders, waar onder de inheemsche bevolking niet de minste vrees tegen besmetting bestaat — de bewoner der Markiezen-eilanden b.v. laat den leproos in zijne omgeving kalnweg met diens genutleerde en met zweren bedekte handen uit de gemeenschappelijke schaal meë-eten: een vijftiende deel der bevolking van dezen archipel is door de ziekte aangetast.

Op Tahiti begint men thans evenwel het gevaar in te zien, en is — de Koloniale Raad werd daar in 1901 opgeheven — aan het opperbestuur in het moederland gevraagd om maatregelen te treffen om het kwaad te stuiten, dat nu ook onder de Europeanen en kleurlingen aldaar groote vorderingen maakt.

„Het voorafgaand overzicht”, schreef dr. K. in zijne conclusie, „leert ons hoe ingewikkeld de onderwerpelijke quaestie is en doet de moeilijkheden voorzien, die men zal ontmoeten bij de maatregelen om deze plaag tegen te gaan, die steeds dreigender aanzien krijgt, maar niet genoegzaam de aandacht schijnt te hebben getrokken der locale besturen, omdat men, steeds het gevaar voor oogen hebbende, er aan gewoon raakt en er geen acht op slaat.

„Bij den huidige stand onzer kennis betreffende de lepra is er slechts één dam tegen hare verspreiding op te werpen, die der afzondering van de zieken in speciale inrichtingen, een middel, dat overal en ten allen tijde goede resultaten heeft gegeven, op voorwaarde dat het streng werd toegepast. De eerste moeilijkheid, die zich zal voordoen, zal zijn dien maatregel in toepassing te brengen; wat in enkele onzer bezittingen is voorgekomen, waar niettegenstaande besluiten en voorschriften, men niets heeft bereikt, doet ons de geringe werkdadigheid dier voorschriften kennen, wanneer zij niet met de uiterste gestrengheid worden toegepast.”

Dr. K. wijst er op dat onder de verschillende volkeren in de fransche koloniën het middel der afzondering niet overal even gemakkelijk ingang zal vinden. Waar dit niet het geval is, meent hij dat toch onmiddellijk aan de leprozen den toegang tot de steden en markten moet worden ontzegd, terwijl hij ten aanzien van de afzondering het volgende opmerkt:

„De afzondering zal, wil men er werkelijk nut van trekken groote uitgaven vereischen, want men zal in alle behoeften der leprozen moeten voorzien en goed gekozen terreinen ter hunner beschikking moeten stellen, waar zij zich aan den landbouw kunnen wijden om de verveling te verdrijven en hunne voeding te verbeteren. Wat bovenal moet worden vermeden, is dat zij de fokkerij van dieren voor de markt ter hand nemen, waardoor gevaar van besmetting der koopers ontstaat.”

Ten slotte zij dit waarschuwend woord, ook voor ons als koloniale mogendheid van toepassing, nog aangehaald:

„Het gevaar is groot voor de toekomst, onzer koloniën; de te voorziene uitgaven mogen ons evenwel niet weerhouden, om aan de ongelukkige leprozen een zekere mate van gemak te verschaffen, in ruil voor de vrijheid, die zij voor het algemeene welzijn zullen moeten opofferen.

Het is ook in onze verre bezittingen, dat wij de lepra moeten bestrijden, willen wij niet op zekeren dag ontwaken van aangezicht tot aangezicht, met deze plaag in het moederland, dat door de maatregelen te verwaarloozen, daár waar de ziekte voortwoekert, het gevaar zou loopen zelf te worden besmet.”

De Amerikaanse bestuursmachine in de Philippijnen.

Wat de inrichting der Philippijnsche bestuursmachine aangaat, is het wellicht niet van belang ontbloeit aan het besluit van de Commission of the Philippines van den 27en October l.l. het volgende te ontleenen:

Art. 28. De Gouverneur-Generaal zal onder zijn persoonlijk toezicht hebben het Excentive Bureau en het Bureau of Civil Service (tezamen eene soort algemeene secretarie vormende).

Art. 29. Het Departement van Binnenlandsche Zaken (elk Departement staat onder een Amerikaansch lid der Commission of the Philippines) heeft de volgende bureaux onder zich: Gezondheid, Domeinen, Wetenschap, Landbouw, Boschwezen, Quarantainedienst en Meteorologisch Bureau. Bovendien ressorteert onder dit Departement het toezicht op de niet-christelijke stammen, die in de Moroprovincie uitgezonderd (welke provincie nog onder militair toezicht staat) en dat op de visscherijen.

Art. 30. Tot het ressort van het Departement van Koophandel en Politie behooren de volgende bureaux: Constabulary, Openbare werken, Zeevaart, Posterijen, Havenwerken, Hydrographisch Bureau. Voorts behoort aan dit Departement het toezicht op alle Maatschappijen, bank-instellingen uitgezonderd.

Art. 31. Het Departement van Financiën en Justitie heeft het toezicht op de volgende bureaux: Justitie, Contrôle, In- en uitvoerrechten, Internal Revenue (de verbruiksbelasting, waarvan hiervoren sprake was), The-saurie, en de Stad Manilla. Aan dit Departement behoort voorts het toezicht op het bankwezen en het muntwezen.

Art. 32. Tot het ressort van het Departement van Onderwijs behooren de na te noemen bureaux: Onderwijs, Verpleging, Gevangenis, Landsdrukkerij en Cold Storage (de kolonie beheert te Manilla een ijsfabriek met koelruimten voor den opslag van bevroren vleesch enz.). Bibliotheken, instellingen van openbare liefdadigheid en museums zijn aan het toezicht van dit Departement onderworpen.

Wanneer we nu weten dat bij deze reorganisatie een zestal bureaux zijn komen te vervallen als zelfstandige onderdeelen, en dat aan het hoofd der 25 regeeringsbureaux — de stad Manilla niet medegerekend — directeurs staan, wier inkomen voor twaalf honner van 12000 tot 18000 gulden bedraagt, dan is het toch zeker, dat zulk eene omvangrijke organisatie, geen rekening houdt met de werkelijke behoeften en capaciteiten van het land, met geldverkwisting ten behoeve van een aantal amerikaansche hoofdamttenaren en een heelen staf van hoog bezoldigd minder personeel gelijk staat.

Er was een Mining-Bureau, met inkomsten voor 1905 ten bedrage van vier gulden; het bureau is thans ten minste een onderdeel geworden van het Bureau of Science. Er is nog 'n afzonderlijk Bureau of Forestry — de opbrengsten bedroegen in 1905 omstreeks 5000 gulden, het tractement van den directeur bedraagt het dubbele van die som. Het Bureau of Public Lands (bij de reorganisatie is het woord public komen te vervallen) wees in 1905 op een totaal van inkomsten van 55000 gulden — deze enorme som rechtvaardigt het bestaan van een Directeur op circa 9000 gulden, waarbij dan natuurlijk nog een aantal lagere amerikaansche ambtenaren komen.

Dr. Washburn, chef van den Civil Service Board (thans Bureau of Civil Service) der kolonie zeide in eene den 14en Augustus l.l. te Manilla gehouden voordracht:

„Het verschil in salaris voor de ondergeschikte betrekkingen in de Britsche en Hollandsche koloniale diensten en den Philippijnschen dienst is bepaaldelijk in het voordeel der ondergeschikte Philippijnsche ambtenaren; alleen de hoogere ambtenaren in de Britsche koloniën met lange

ervaring ontvangen hogere salarissen dan de overeenkomstige ambtenaren in Philippijnschen dienst; het aantal Amerikanen in Philippijnsche dienst bedraagt meer dan de helft van het aantal Philippinos in dien dienst boven den graad van arbeider terwijl het betrekkelijk aantal Hollanders en Britten vergelijkenderwijze klein is.”

Op welke wijze ten aanzien van de lagere betrekkingen met de koloniale gelden werd omgesprongen moge het volgende duidelijk maken. Een Amerikaan werd op een tractement van 4500 gld. op een der gouvernementenbureaux aangesteld, thans doet een Philippino hetzelfde werk voor nog geen 1400 gld. En nu nóg! Een zoon van het lid van het Hoog Gerechtshof te Manilla, Torres, die aan een Amerikaansche hoogeschool in de rechten promoveerde, werd als inlander op nog geen 1000 gld. bij een der gouvernementenbureaux geplaatst — een willekeurige Amerikaan met wat bureau-routine en kennis van type-writing ziet zich in een gelijke betrekking op een tractement van 3000 gld. aangesteld. Van Amerikaansche zijde wordt dit verschil verklaard met eene tirade van vraag en aanbod — het aanbod van geschikte Philippino's is zoo groot en dat van geschikte Amerikanen zoo klein, dus. . . O! parodie op eene leuze, waarvoor zovelen in stomme bewondering hebben geknielid gelegen, niet beseffende welke lading de vlag feitelijk borg!

De heer Ide, Vice Gouverneur der Philippijnen, tijdens het verlot van Gouverneur-Generaal Wright met de waarneming van diens functiën belast, moest in Augustus l.l. den Congres-bezoekers met betrekking op de bestuursuitgaven toegeven: „they have, as it seems to me, constituted a larger disbursement, than a young government ought to have entered upon.”

Die hooge bestuursuitgaven waren ook oorzaak, dat de heer Ide, in zijn onlangs uitgebracht Verslag over 1905 moest verklaren, dat van al de voorgenomen werken ter verbetering van de verkeersmiddelen geen enkele kon worden uitgevoerd. Maar het geld voor de *Manillasche havenwerken en den Benguet-weg* werd gevonden uit de uitgave van schatkistbiljetten, waartoe het koloniaal bestuur door het Amerikaansch Congres gemachtigd was voor werken in het belang en ten behoeve der noodlijdende bevolking te ondernemen!

De havenwerken van Manilla dienen voor de amerikaansche vloot, de Benguetweg moet den Gouverneur-Generaal en anderen Sommerfrischlern in staat stellen langs een gemakkelijken weg het Simla der Philippijnen, Baguio te bereiken.

INGEZONDEN.

Aan de Redactie-Commissie van het Koloniaal Weekblad.

Mag ik U nog eens komen lastig vallen om een paar regels plaatsruimte in het K. W.? Ditmaal voor:

Een praatje over cijfers, en een vraag.

Cijfers bewijzen alles.... of niemendal, en de beste statistiek kan in zeker opzicht waardeloos zijn. Dit is duidelijk genoeg, wanneer men in het oog houdt, dat statistische cijfers — voor zoover zij niet beperkt blijven tot een opsomming van simpele daadzaken — veelal elk op zichzelf de voorstelling zijn eener resultante, waarvan men de samenstellende krachten nauwkeurig kennen moet, om zich met haar behulp een oordeel te kunnen vormen. Dit nu is niet altijd het geval, niet altijd mogelijk.

U begrijpt niet, waar ik met deze tirade heen wil? Ik zou slechts voor een oogenblik uw aandacht willen terugroepen op één der cijfers, voorkomende in het ingezonden stukje over kolonisatie van Suriname, Weekblad van 1 dezer l.).

Wanneer de geachte inzender van dat stukje beweert: een pond koffie kost f 0,27, dan behoeft dit geen toelichting; het is een eenvoudig feit. Doch wanneer hij zegt: dat in meer dan een halve eeuw van noesten arbeid door de afstammelingen der immigranten van 1845 gemiddeld het weinig belangrijke bedrag van ± f 100.— per hoofd werd overgelegd, dan laat hij ons een resultante zien, waaraan men m. i. weinig waarde kan hechten, als men niet precies weet, gelijk ik hierboven zeide, welke krachten haar, in samenwerking of tegenstrijd, opleverden. Tot mijn spijt, is mij de „globale balans”, waarop de heer M. doelt, niet nader bekend; het opgegeven cijfer strookt niet best met andere gegevens, waarop ik straks terugkom. Intusschen, het tegendeel niet kunnende bewijzen, neem ik gaarne aan, dat de opgave correct is, doch wenschte dan het volgende te releveeren:

Er is hier sprake van de „afstammelingen der immigranten van 1845”. Het is bekend, dat de Hollandsche boeren van '45 zich op Groningen vestigden en evenzeer, dat de kolonisatieproeve aldaar — dank zij de voorbeeldloos onpractische wijze, waarop de zaak ondernomen werd — totaal mislukt is. Na acht jaar tobbers werd het etablissement opgeheven. De overgebleven kolonisten konden gaan, waar zij wilden, en vestigden zich in de nabijheid van Paramaribo.

Die menschen, door het Gouvernement grootendeels aan hun lot overgelaten, moesten geheel opnieuw beginnen. Zij bezaten niets. Zij kregen eenige koeien ter leen, het allernoodzakelijkste voor levensonderhoud werd hun in voorschot gegeven.

Stel u nu voor: een gehucht in Nederland, waarvan de omtrent 70 bewoners in dergelijken berooiden toestand verkeerden. Als die menschen na 50 jaar een vestiging vormen van 200 personen, en een gezamenlijk bezit hebben van 200 × f 100. = f 20.000.—, zult u dan niet zeggen, dat het welletjes is?

Waarom nu het cijfer, door den heer M. genoemd,

(1) Dit schrijven is niet gericht tegen de algemeene strekking van het betoog van den heer M.

mij bevreesdde? De afstammelingen der boeren van '45 zijn thans — globaal genomen (2) ± 200 in aantal, en bezitten een veestapel van ± 1200 runderen, ± 100 stuks ander vee (muil- en steenezels, varkens). Dat is per hoofd... en, een gezin op man, vrouw en 2 kinderen stellend, per gezin... Nog eens lezer, dunkt u niet, dat het wèlletjes is? Dat de boeren van '45 zich een *nogal vrij belangrijk* bezit schijnen veroverd te hebben? Kapitalisten zijn zij niet geworden — maar goed ook, misschien! — doch zij zijn menschen geworden, die het, als kleine luiden, goed doen kunnen.

En nu ten slotte, in verband hiermede, nog een opmerking, of liever een vraag:

Waarom tracht men, bij het maken van kolonisatieplannen, niet meer naar aansluiting bij het bestaande — naar geleidelijke uitbreiding daarvan — in plaats van op eenmaal, op grooten schaal, nieuwe etablissementen te willen daarstellen?

Ik hoop der Redactie bij gelegenheid nog eens gastvrijheid te mogen vragen, om daarop terug te komen — als nl. mijn vraag onbeantwoord blijft.

B.

(2) Men vindt de juiste getallen in de Koloniale Verslagen.

Aan de Redactie-Commissie van het Koloniaal Weekblad

Men deelt mij mede, dat een persoon, wiens naam mij niet bekend is, zich bij verschillende Indische ambtenaren met verlof heeft aangemeld met verzoeken om geldelijken steun, voorgewende door mij te zijn gezonden of door mij te worden aanbevolen.

Ten einde te voorkomen, dat dit beweren wellicht hier of daar voor waar mocht worden aangenomen, neem ik de vrijheid de tusschenkomst van het Koloniaal Weekblad in te roepen om, door opneming van dit schrijven, zooveel mogelijk bekend te maken, dat ik *niemand* heb gemachtigd van mijn naam gebruik te maken.

Men zij dus voor oplichting op zijn hoede.

Met dankbetuiging heb ik de eer te zijn

Uw Dw. Dr.

VAN DER HOUVEN VAN OORDT,
Ond-Referendaris
ter Algemeene Secretarie.

's-Hage, 13 Februari 1906.

Boekbespreking.

Van de Directie der Zendingdrukkerij te Ermelo ontvingen wij ter bespreking het **Verslag van de 19e Algemeene Zendingconferentie**, die den 27sten October 1905 te Amsterdam is gehouden, zooals ook destijds in ons Weekblad werd aangekondigd. Allen die deze samenkomst niet hebben kunnen bijwonen, ook al zijn zij niet direct bij het zendingswerk betrokken, zal deze uitgave, (voor den zeer billijken prijs van f 0.30 verkrijgbaar) waarin de toespraken zijn opgenomen van de heeren Ds. G. Posthumus Meijes, Ds. L. Wagenaar, Dr. W. J. M. Engelbrechts, den oud-Hoogleraar Dr. E. F. Kruyf en Zending J. L. D. van der Roest, zeker zeer welkom zijn. Om thans slechts één enkel voorbeeld te geven, vestigen wij, zooals wij trouwens ook reeds vroeger deden, de aandacht op het belangrijke referaat, van laatstgenoemde, die volkomen met de inlandsche toestanden op *Halmahera* bekend, daarin o. a. zegt:

„Uit het aangehaalde blijkt duidelijk, dat reeds vele dingen uit het heidendom zijn weggevallen en dat het Evangelie hier ook reeds zuiverend werkt. Misschien zal deze of gene zeggen: een groot gedeelte van deze dingen behoort tot de bevoegdheid van den rechter. Ik ben het volkomen met u eens en toch wij wenschen geen rechters te wezen. De adatswijzigingen zijn ook het bewijs, dat het Evangelie meer invloed op *Halmahera* heeft dan men vaak denkt. Helaas, dat wij met zooveel eigenaardige moeilijkheden te kampen hebben. Dat heidendom en Mohammedanisme ons vijandig zijn, dat wisten wij en daarop was gerekend, maar dat onze eigen rasgenoot ons tegenwerkt, dat is veel verdrietiger. Steeds, tenminste sedert de plotselinge ommekeer op *Halmahera*, deelden wij in de sympathie van den enkelen ambtenaar aldaar. Hij zelf zag de verandering en vooruitgang; daar zijn er helaas! gekomen, die, naar het schijnt uit liefhebberij, de zending tegen-

Om uit te knippen.

INTEEBENBILJET.

De ondergeteekende

wonende te wenscht

donateur-*trice* te worden der Vereeniging **Oost**

lid en **West** tegen een jaarlijksche contributie

van f

den 190

Straat of gracht

Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofd-

bestuur: L. P. F. SCHIMPF.

Theresiastraat 8. Den Haag.

werken en de bevolking plagen met: waarom zijt gij Christen geworden, het brengt u geen voordeel aan, keer terug.

Doen de zendingen dan eigenlijk geen dingen, die niet tot hunne taak behooren? Neen zij hebben terdege op deze dingen te letten. Het publiek en het godsdienstig leven is nauw saam verbonden. Ten onzent is dat wellicht wel wat te veel gescheiden. Nu is het de taak der Overheid om te zorgen, dat de verschillende volken, die het Christendom aannamen, geplaatst worden in verhoudingen niet strijdig met het Christendom. Wij bedoelen geen gelijkstelling met Europeanen. Daar is al genoeg te doen, om den inlander te bedwingen den European in kleeding enz. enz. te evenaren. Daar is waarheid in het woord, dat Christen worden gevolgd wordt door heerlijkheid, gelijk er zeer veel waarheid is in dat andere: elke European, al verriethe hij in zijn vaderland kruisersdiensten, verbeeldt zich in *Indië* heer te zijn.

Wij vragen beleefd met de behandeling van den rechtstoestand der Inl. Christenen te rekenen, dat zij Inlanders zijn en het recht hunner gewoonten, het gewoonterecht dus te eerbiedigen. Dat recht is niet rekbaar, maar correct. Laaf den Evangeliedienaar nu steun mogen ontvangen, waar hij bezig is in die gewoonten in te dringen. Ik vraag niet: help een handje, maar werkt niet tegen. Bekommt men zich niet om het eeuwig heil dier menschen, sta dan toch de maatschappelijke ontwikkeling niet tegen, die door het Christendom in meerdere mate wordt aangebracht, dan door het conservatief heidendom, dan zal het hun, die geroepen worden den rechtstoestand der Christenen te regelen, veel gemakkelijker vallen dien arbeid te verrichten, als zij gebruik kunnen maken van den voorbereidenden arbeid der zendingen.

De rechtstoestand der Inl. Christenen is op *Halmahera* zeer eigenaardig. De rechters zijn Mohammedanen en minachters der Inlandsche bevolking, want, ik sprak het openlijk uit: op *Halmahera* is elke Mohammedaan een onderdrukker der Alfoeren. De rechtbanken op *Halmahera* gelijken dan ook veel op draaibanken en wel zoo in het oog loopend, dat in 1903 de toenmalige resident van *Ternate* mij schreef: „het is toch zeer zonderling, dat altoos christenen de beklagden zijn en over hen de klachten loopen. In den regel siddert men voor het inbrengen van klachten, want men weet het wel zoo te draaien, dat de Christen het onderspit delft en schade lijdt”.

Dezelfde uitgeverers zonden ons ook toe: **Het Nederl. Zending-Jaarboekje** voor 1906, dat eveneens voor den prijs van f 0.30 aan het adres dier drukkerij te krijgen is, en zeker, zooals het in allen deele verdient, zijn weg zal vinden in Nederland, onder allen, die belangstellen in het wel en wee van de tropische deelen van ons Rijk, al was 't alleen om het daarin voorkomend artikel: **De Melaatschen op Java**, van den hand van *Dr. H. Bervoets*, den bekenden zending-arts van *Modjowarno*, waaruit wij dan ook niet na kunnen laten, zij 't ook met grooten weemoed onderstaande regels aan te halen:

Men schat dat er op Java 10 à 12 duizend melaatschen zijn. Daarvan zijn er nauwelijks een paar honderd die behoorlijk verzorgd worden. In 1900 kwamen 59 van deze ongelukkigen in *Modjowarno* om hulp vragen en in de volgende jaren 44, 67, 41 en 49 lijders, die te voren nog nimmer zich bij ons hadden aangemeld. Wij konden zelden meer dan 30 lijders tegelijk herbergen; men kan dus nagaan hoe dikwijls wij de troosteloze daad moesten verrichten van hulpzoekenden te moeten afwijzen met te zeggen: voor u geen plaats hier, en dus geen opbeuring en geen verzachting, en geen... Ik ga de mistroostigheid, welke mij zoo dikwijls overvallen is op Java, hier niet uitwerken; ik laat hier een ruime gelegenheid voor den lezer tot overpeinzen. Slechts ééne vraag nog, waarvan ik de overdenking ook overlaat en aanbeveel aan den lezer: hoever van die afgewezenen zouden ontvankelijke personen gebleken zijn om door het lijden der melaatscheid te zijn gekomen tot heerlijkheid van leven?

Met betrekkelijk weinig geld zouden in West-Java ééne, in Midden-Java ééne en in Oost-Java twee groote melaatschen-kolonies zijn op te richten, verwijderd van de middelpunten van verkeer, gelegen bijv. tegen een der vele berggellingen. Op een uur afstands van *Modjowarno* ligt in het gebergte een uitnemend geschikt terrein, waarnaar ik van het ziekenhuis uit dikwijls gekeken heb met de gedachte: wanneer zouden de melaatschen daar komen? Wat zou in die kolonie onnoemelijk veel lijden verzacht kunnen worden!

Maar behalve op geld, dat wel bijeen te brengen zou zijn, komt het aan op personen, die deze kolonies zouden willen oprichten en blijven bedienen. Uit welke Kerk, uit welke gemeente, uit welke vereeniging zullen deze personen voortkomen?!

Ik doe hier geen oproeping; wie dit leest overlegge deze dingen bij zich zelve en vrage om kracht tot het doen van datgene, wat zijne hand vindt om te doen. Slechts dit breng ik nog in herinnering: de Heer Jezus heeft eenmaal gesproken van loon, dat verbonden zou zijn aan het te drinken geven alleenlijk van eenen beker koud water. Met dat loon zal wel hoofdzakelijk een geestelijke gift bedoeld zijn. Er bestaat ten minste innerlijke vreugde, verkregen in den omgang met beproefden, door op te zoeken verlatenen en eenzamen, door lijdenden bij te staan en te mogen voeren door de diepte tot eenewigen vrede; die geheiligde vreugde is ontstaan door de aanraking van een Gode toegewijd menschenhart met het lijden in de wereld.

En op dien weg kan het komen tot een leven van al dieper en dieper gaande zelfopofferende teederheid, tot een al milder uitstorten van goedheid, tot een gestadig toenemen in geestelijke kracht; en die toename is mede eene vrucht van het lijden in de wereld.”

Verder bevat het boekje een mengelwerk, vele illustratiën, als ook alle gegevens omtrent het werk der Zending in Nederl. Oost- en West-Indië. Een statistisch-

overzicht van al de zendingvereeningen in ons vaderland. Een alphabetische naamlijst van alle zendingen, benevens een dergelijke van al de Zendingsposten. Het boekje levert het eenige volledige overzicht van het geheele werk der zending.

De Stoomvaart-Mij. Nederland gaf een mooi geïllustreerd Indisch reisboekje uit met inlichtingen over reisroute, passage, agenten, inrichting der schepen, enz. De plaatjes geven behalve mooie punten van de reis eenige kijkjes op de nieuwe schepen, die een goed denkbeeld geven van het comfort, dat den reiziger omgeeft.

In hartelijken dank ontvingen wij van den schrijver, *Mr. J. G. Poll*, thans Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, een exemplaar van het **Ontwerp der Mijndordnautie**, met toelichting in twee deelen. Een bevoegd beoordeelaar beloofde ons hieraan eertlang eene bespreking te zullen wijden.

Op de ons dezer dagen toegezonden **Brochure der Curaçaosche Bank**, ter weerlegging van de critiek in de Tweede Kamer, door *Mr. Marehant* geleverd op het beheer dier Bank. Belangstellenden kunnen het op de leestafel, Laan van Meerdervoort 195, vinden.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in Ned.-Indië. Dec. 1905.

De toekomst van *Sumatra* (vervolg), door *Dr. Z. Kamerling*. — De exploitatie van *Sabang*, door *H. S. Quarles van Ufford*. — De Staatsspoor-onthullingen van den heer *D. J. Stam*. — Iets over theepuk, door *d. K.* — Machinale broodbereiding, door *P. J. van Maanen*. — De waroeng en hare beteekenis in den kleinhandel der *Javanen* en in de *Javaansche Maatschappij*, door *L. Th. M.* — Notulen eener vergadering van belanghebbenden bij de kinaacultuur, gehouden te *Batavia*, den 8sten November 1905. — Notulen van de alg. vergadering der *Bataviasche Landbouw-vereeniging* op 20 Nov. 1905 te *Buitenzorg*. — Productenmarkt en wisselkoersen over December 1905. Eigen Haard, 10 Februari 1906. No. 6.

Een excursie naar *Celebes* en een bezoek aan den Koning van *Gowa*, door *O. D.* met afbeeldingen (slot). De *Indische Mercur*. 13 Februari 1906. No. 7.

De mozaïekziekte der tabak, door *C. J. Koning*. — De Kinineveiling „Ed. II” te Amsterdam, door *M. Greshoff*. — *Sabang* en *Britsch-Indië*, *Los van de Straits*, door *J. H. Cohen Stuart*. — Exploitatie van koper, goud en zilver naar de nieuwste smelt- en Bessemer-methode en in verband met cyanideering. — Uitslating van *Nederlandsch Indische produkten* in het Handelsmuseum te *Osaka*. — Taxatie oogst 1906 der particuliere koffielanden in *Oost- en Midden-Java*. — Taxatie *Gouvernements-koffieoogst* 1906. — Uit consulaire Verslagen. — Verslagen van Maatschappijen, enz.

Weekblad voor *Indië*. 2e jaargang No. 37. Taalverbastering, door *M. van Geuns*. — Heilig *Indië*, boekbespreking van *Henri Borel*. — Een inlandsche kunstenaar, door *Th. J. A. Hilgers* (met foto's). — Ethnologische schetsen omtrent *Zuid-Celebes*, door *A. J. A. F. Eerdmans*, I (met teekeningen). — In memoriam: de oud luitenant-kolonel *J. W. E. Kuyppers* (met portret).

ADVERTENTIEN.

Een Indische Jonge Dame,

uit den deftigen stand, haar opvoeding in Europa gehad hebbende, op de hoogte der talen, muziek en huishouding, zag zich gaarne geplaatst bij een deftige Indische familie om de vrouw des huizes behulpzaam te zijn, is ook niet ongenegen de leiding der kinderen op zich te nemen. Zij wenschte ook zeer gaarne mee terug te gaan naar *Indië*. Er zal meer op goede behandeling, dan op groot salaris gelet worden. Brieven onder No. 167 aan het Bureau van het Koloniaal Weekblad te 's-Gravenhage.

EISMA & Co.

NOORDEINDE 20, DEN HAAG.

Kassiers

EN

Commissionairs in Effecten.

1896 Grootste, oudste 1906

vertrouwbaarste inrichting in Nederland

met Dames-Deskundige.

Mevr. v. d. Werff,

Stationsplein 45, bij het Rijswijksche Plein.

Gep. dag. van 11—2 en 7—10.

Alle inlichtingen gratis en franco.